

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний університет

Факультет іноземної філології

Кафедра перекладознавства та прикладної лінгвістики

### ЗБІРКА

авторських навчальних програм з дисциплін кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики для

спеціальностей 035.04 Філологія (германські мови та літератури)(переклад включно)( переклад)); 035.041 Філологія (германські мови та літератури)(переклад включно), перша – англійська; 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика); 01Освіта 014.02 Середня освіта (мова і література англійська). Спеціалізація: польська / турецька мова; 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

УДК 81'25+811.111+81'33(073)

ББК 74.58+81.2Англ

3-41

*Рекомендовано до друку навчально-методичною радою університету,  
протокол № 1 від 17.10.2018р.*

*Рекомендовано до друку Вченою радою Херсонського державного  
університету,  
Протокол № 3 від 29.10.2018 р.*

*Рецензенти:*

*доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології і перекладу  
факультету перекладачів Київського національного лінгвістичного  
університету*

*Демецька В.В.*

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри німецької та романської  
філології факультету іноземної філології Херсонського державного  
університету*

*Гоштанар І.В.*

***Редакційна колегія:***

Гізер В.В., к.філол.н., доцент, Главацька Ю.Л., к.філол.н., доцент, Борисова Т.С., к.філол.н., доцент, Короткова Л.В., к.філол.н., доцент, Цапів А.О., к.філол.н., доцент, Хан О.Г., к.філол.н., доцент, Французова К.С., к.філол.н., доцент, Акішина М.О., к.філол.н., старший викладач, Шапошник О.М., викладач.

Збірка авторських навчальних програм з дисциплін кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики для спеціальностей спеціальностей 035.04 Філологія (германські мови та літератури)(переклад включно)(переклад)); 035.041 Філологія (германські мови та літератури)(переклад включно), перша – англійська; 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика); 01Освіта 014.02 Середня освіта (мова і література англійська). Спеціалізація: польська / турецька мова; 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька. / Упоряд. : Ю.Л. Главацька. – Херсон : ХДУ , 2018. – 66 с.

**УДК  
ББК**

©Колектив авторів, 2018  
© ХДУ, оригінал макет, 2018

## ВСТУП

Стратегія розвитку вищої освіти в умовах євроінтеграції зумовила напрям і контури освітньої реформи України з урахуванням європейських стандартів базисним елементом яких виступає організація навчального процесу.

З огляду на основну мету навчального процесу, яка полягає в реалізації особистісного потенціалу людини, розвитку її творчих (креативних) здібностей, задоволені потреб особи і суспільства у підготовці компетентних фахівців, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках праці, невід'ємним базисним елементом змісту цього процесу виокремлюється програма навчальної дисципліни

Кожна програма навчальної дисципліни розробляється згідно зі змістом програм та вимог до фахівців різних ступенів підготовки – «Бакалавр», «Магістр». Крім цього, структура програми суворо регламентована у відповідності до настанов та інструкцій Міністерства освіти та науки України. Програма містить такі структурні елементи: предмет вивчення, міждисциплінарні зв'язки, змістові модулі, мету та завдання курсу, компетентності та очікуванні результати, інформаційний обсяг навчальної дисципліни, форми підсумкового контролю успішності навчання, засоби діагностики успішності навчання, список рекомендованої літератури.

Пропонована збірка авторських програм містить усі засадничі курси практичного та теоретичного характеру для підготовки фахівців ступеня вищої освіти за спеціальностями 035.04 Філологія (германські мови та літератури)(переклад включно)(переклад)); 035.041 Філологія (германські мови та літератури)(переклад включно), перша – англійська; 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика); 01Освіта 014.02 Середня освіта (мова і література англійська). Спеціалізація: польська / турецька мова; 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

## ЗМІСТ

|   |    |
|---|----|
| Вступ   | 3  |
| Зміст   | 4  |
| Практика усного та писемного перекладу 1 курс магістр (Хан О.Г.)                        | 5  |
| Основи редагування текстів різних функціональних стилів 1 курс магістр (Шапошник О.М.)  | 9  |
| Теорія та практика наукового та технічного перекладу 1 курс магістр (Шапошник О.М.)     | 13 |
| Основи складання лінгвістичних програм 1 курс магістр (Акішина М.О.)                    | 16 |
| Комунікативні стратегії англійської мови 1 курс магістр (Борисова Т.С.)                 | 19 |
| Термінологія у перекладі 4 курс (Хан О.Г.)  | 24 |
| Історія англійської мови 4 курс (Главацька Ю.Л.)  | 27 |
| Стилістика англійської мови 4 курс (Короткова Л.В.)                                     | 31 |
| Теорія та методика перекладу 3 курс (Гізер В.В.)  | 37 |
| Вступ до корпусної лінгвістики 1 курс (Французова К.С.)                                 | 41 |
| Сучасні інформаційні технології в прикладній лінгвістиці 1 курс магістр (Шапошник О.М.) | 46 |
| Теорія та практика перекладу 2 курс (Гізер В.В.)  | 49 |
| Корпусна оексикографія 2 курс (Борисова Т.С.)   | 53 |
| Практика усного та писемного перекладу 2 курс (Хан О.Г.)                                | 57 |
| Метамовна комунікація у перекладі 1 курс магістр (Гізер В.В.)                           | 61 |

## ПРАКТИКА УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1 курс (магістр)

**Предметом** даної навчальної дисципліни є схема оволодіння основними механізмами, що необхідні майбутньому фахівцю-перекладачеві для здійснення послідовного перекладу, усного двостороннього перекладу, перекладу-реферування, перекладу «з листа», резюмування сприйнятої іншою мовою інформації, письмового перекладу (в тому числі й художнього).

**Міждисциплінарні зв'язки:** Курс практики усного і письмового перекладу тісно пов'язаний з такими дисциплінами: «Базисні засади практики перекладу», «Усний двосторонній переклад», «Техніка усного висловлювання перекладача», «Перекладацький скоропис», «Техніка послідовного перекладу», «Порівняльна стилістика англійської й української мов», «Порівняльна лексикологія англійської й української мов», «Порівняльна граматики англійської й української мов».

**Мета** курсу передбачає тренування певних навичок та умінь перекладацької діяльності з акцентуванням на сфері міжнародних відносин, міжнародного права, економіки, а також на військовій сфері, які б забезпечили вірний вибір перекладацької стратегії. Курс «Практика усного та писемного перекладу» передбачає не тільки вміння письмово та усно виражати свої думки з загальних питань, опанування специфічної фахової термінології, іноземних слів, дипломатичних термінів, але й вміння перекладати і укладати міжнародні документи і кореспонденцію, всебічне вивчення закономірностей функціонування англійської мови в політичному та дипломатичному дискурсі, всебічне вивчення закономірностей функціонування англійської мови в академічному контексті, розвиток стійкого інтересу студентів щодо здійснення діяльності самостійного читання сучасних британських та американських видань, формування умінь і навичок аналізу, оцінки поданого матеріалу, ефективного англійського спілкування в усній і писемній формах: написання і переклад анотації, есе-дискусії, прес-релізу, тезисного есе, презентації поточних новин.

**Основними завданнями** вивчення дисципліни «Практика усного та письмового перекладу» є формування та розвиток у студентів умінь та навичок, що допоможуть долати труднощі, що виникають у процесі усного та письмового перекладу (стилістичні особливості вихідного повідомлення, шумові перешкоди, темп потоку мовлення, різке переключення на іншу тематику, труднощі у передаванні змісту, конотації, стилістика, жанрові особливості й т.ін.), формування у студентів навичок опанування лінгвоетнокультурними засобами усно- та письмово-мовленнєвої комунікативної компетенції та її адекватного двостороннього перекладу.

### Компетентності здобувачів

#### Загальні компетентності

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Здатність до організації та планування.
- Базові загальні знання.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Елементарні комп'ютерні навички.
- Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

- Здатність до критики та самокритики.
- Взаємодія (робота в команді).

- Міжособистісні навички та вміння.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та вміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та дух підприємства.
- Турбота про якість.
- Бажання досягти успіху.

### **Фахові компетентності**

**Загальні метакомпетентності:**

- Уміння працювати в команді.
- Здатність до створення нових ідей (креативність).
- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовою.
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

### **- Фахові метакомпетентності:**

- Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнень та освітніх потреб особистості.
- Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- Здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації та рівня розвитку особистості.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- Здатність створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самого себе.
- Здатність використовувати основи теорії та методології освіти в професійній діяльності.
- Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.
- Здатність з'ясувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження когнітивістики в аспекті перекладознавства.
- Здатність з'ясувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження семіотики в аспекті перекладознавства.

- Здатність з'ясовувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження дискурсології в аспекті перекладознавства.
- Здатність з'ясовувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження міжкультурної комунікації в аспекті перекладознавства.
- Здатність з'ясовувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження концептології в аспекті перекладознавства.
- Здатність визначати міжкультурні аспекти сучасного перекладознавства.
- Здатність з'ясовувати проблеми та тенденції сучасного усного перекладу.
- Вміння аналізувати наукові доробки світових перекладознавчих шкіл.

### **Очікувані результати**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

#### **Знати:**

- лексичні, граматичні, стилістичні проблеми перекладу;
- трансформації, що використовуються при перекладі;
- спеціальну лексику (терміни, архаїзми, латинські висловлення);
- певні граматичні структури, що характерні для англійського офіційно-ділового стилю;
- символи і скорочення, умовні позначення, що використовуються у системі ООН;
- теоретичні основи дисципліни, стосовно різних типів міжнародних документів і кореспонденції;
- основну інформацію про міжнародні організації;
- особливості дипломатичного протоколу;
- особливості, значущість і сферу використання кожного типу документу;

#### **вміти:**

- використовувати на практиці перекладацькі прийоми за умов усного послідовного перекладу;
- анотувати і реферувати міжнародні документи, матеріали періодичних англійських видань;
- укладати і перекладати міжнародні документи;
- перекладати з англійської українською і навпаки, практикуючи двобічний переклад;
- характеризувати різні типи міжнародних документів і кореспонденції;
- працювати зі статтями англійських, американських та українських журналів та газет та характеризувати роботу найбільш важливих міжнародних британських та американських видавництв;
- характеризувати сучасну політичну ситуацію як в Україні, так і за її межами;
- спонтанно висловлюватися стосовно ролі глобалізації у різних сферах життя сучасного суспільства; характеризувати основні типи партійних систем у Великобританії та США;
- розрізняти напрямки розвитку політичних поглядів у позначених вище країнах;
- виступати з усними доповідями щодо суспільно-політичних подій у світі та Україні;
- аналізувати робочі ситуації та обмінюватися досвідом з основних аспектів академічного наукового контексту англійською мовою;
- робити аналітичне опрацювання іншомовних джерел з метою отримання інформації, що необхідна для вирішення певних завдань професійно-виробничої діяльності, реферувати та анотувати англійські джерела за фахом;
- вести академічне листування, використовуючи фонові культурологічні та країнознавчі знання.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається із змістових модулів:

1. International Relations.

## 2. International Law.

### Змістовий модуль 1. International Relations

International Relations. International Organizations. Diplomacy. Diplomatic Agreements. Foreign Trade. Economic Integration.

Види усного перекладу. Підготовчі вправи для здійснення послідовного пофразового перекладу, двостороннього перекладу інтерв'ю, перекладу «з листа». Письмовий переклад. Підготовчі вправи для здійснення письмового перекладу. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ. Вправи для тренування пам'яті та швидке реагування перекладача. Вправи на попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі.

### Змістовий модуль 2. International Law

Warfare and peace. Arms Control. Law and Crime. Categories of International Crime. Sources of International Law. International Law and its Functions.

Види усного перекладу. Підготовчі вправи для здійснення послідовного пофразового перекладу, двостороннього перекладу інтерв'ю, перекладу «з листа». Письмовий переклад. Підготовчі вправи для здійснення письмового перекладу. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ. Вправи для тренування пам'яті та швидке реагування перекладача. Вправи на попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі.

### Рекомендована література

#### Основна

1. Балабін В.В. Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. – К.: Логос, 2008. – 587 с.
2. Карабан В.І., Борисова О.В., Колодій Б.М., Кузьміна К.А. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську) / Навчальний посібник. – Вінниця, Нова книга, 2003. – 208с.
3. Максимов С.Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія та практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів: Навчальний посібник. Видання друге, виправлене та доповнене. – К.: Ленвіт, 2007. – 416 с.
4. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів: Навчальний посібник – К.: Ленвіт, 2006. – 157с.
5. Науменко Л.П., Гордєєва А.Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. Посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2011 – 136 с.
6. Нестеренко Н.М. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 240 с.
7. Польова Е.В., Уваренко Т.П. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови): навчальний посібник у двох частинах. Частина I: Галузевий переклад (міжнародне право, економіка). – К: Ленвіт, 2010. – 191 с.
8. Ребрій О.В. Основи перекладацького скоропису. Навчальний посібник./ За ред. Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 152 с.
9. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Ганічева Т.В., Ліпко І.П. Переклад англійської громадсько-політичної літератури. Міжнародні конвенції у галузі прав людини. / За редакцією Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 272 с.
10. VOA (voice of America) Special English – режим доступу: <http://learningenglish.voanews.com/>
11. NowThisWorld – режим доступу: <https://www.youtube.com/user/TestTubeNetwork>

#### Додаткова

1. Іванченко О.В. Практикум з перекладу і трансформації текстів: Збірник вправ / О.В. Іванченко – Черкаси, 2011 – 68с.
2. Казакова Т.А. Translating Techniques. English – Russian. Практические основы перевода [Электронный ресурс] / Т.А. Казакова – Режим доступа: <http://linguists.narod.ru>



3. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2003 – 448 с.
4. Мирам Г.Э. Профессия: переводчик [Электронный ресурс] / Г.Э. Мирам – Режим доступа: <http://linguists.narod.ru>
5. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода [Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича] / Я.И. Рецкер. – М. : «Р. Валент», 2006. – 240 с.
6. Сапогова Л.И. Переводческое преобразование текста: учеб. пособие – 3-е изд., стер. – М: Флинта, 2013 – 319 с.
7. Marks J. Check Your English Vocabulary for Banking and Finance - A&C Black, London, 2007 – 80 p.
8. Wyatt R. Check Your English Vocabulary for Law – A&C Black, London, 2006 – 76 p.

**Форма підсумкового контролю успішності навчання** – екзамен.

**Засоби діагностики успішності навчання** – власне здійснення послідовного перекладу, перекладу «з листа», двостороннього перекладу, письмового перекладу, перекладу-реферування, резюмування прослуханої інформації.

## **ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ТА РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛІВ**

1 курс (магістр)

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є– засади редагування перекладів на основі комплексного підходу з урахуванням жанрово-стилістичних, граматичних, лексичних та прагматичних норм мови перекладу. Питання редагування розглядаються у контексті перекладацької норми та оцінки якості перекладу.

Особлива увага приділяється вивченню методів лінгвістичного аналізу, сучасних тенденцій у вивченні лінгвістичних явищ.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Дисципліна “Основи редагування текстів різних функціональних стилів” тісно взаємодіє з філософією, історією, логікою, соціологією, соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, літературознавством, психологією, перекладознавством. Основи редагування текстів різних функціональних стилів – це комплекс численних дисциплін, які то зближуються, то перехрещуються, то розходяться. Таким чином, основи редагування текстів різних функціональних стилів базується на знаннях як з лінгвістичних дисциплін, та і нелінгвістичного плану і є узагальню вальною дисципліною, що підвищує як лінгвістично-професійний, так і інтелектуальний рівень майбутнього фахівця.

**Головна мета** курсу – розширити, поглибити й узагальнити теоретичний і професійний рівень лінгвістичної підготовки студентів-філологів (перекладачів), сформувані навички діалектичного підходу до вивчення наукових лінгвістичних явищ та здійснення комплексного лінгвістичного аналізу. Формувати системні знання з технології редакторської праці, оволодіння предметом та методами редагування, вивчення сутності редакторської діяльності.

Усі ці знання та навички необхідні майбутнім редакторам, коректорам та журналістам для редагування творів або створення власних текстів різних типів.

**Завдання курсу: теоретичні:** познайомити студентів з особливостями редакторського аналізу тексту як методу їх об'єктивної характеристики й оцінки, а також визначення шляхів удосконалення рукопису в процесі його підготовки до друку; ознайомити з нормативною базою редагування; забезпечити оволодіння студентами методикою редагування прийомами і засобами реалізації рекомендацій сформульованих упродовж редакторського аналізу: різними видами правки вичитування доопрацювання переробки скорочення технікою аналізу тематичної композиційної і логічної організації тексту роботою

з фактологічним матеріалом коректурними знаками для виправлення текстової та ілюстраційної частин тексту. **практичні:** розкрити особливості редагування текстів в різних видів і жанрів; забезпечити оволодіння студентами методикою редакційно-технічної обробки рукопису коректурних відбитків, навчити працювати із зверстаним текстом ознайомити із загальними і спеціальними нормами верстання.

### **Компетентності здобувачів**

#### **Загальні компетентності**

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

Здатність до аналізу та синтезу.

Здатність до організації та планування.

Базові загальні знання.

Засвоєння основ базових знань з професії.

Усне і письмове спілкування іноземною мовою. Експериментальні комп'ютерні навички.

Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).

Розв'язання проблем.

Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

Здатність до критики та самокритики.

Взаємодія (робота в команді).

Міжособистісні навички та вміння.

Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.

Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

Здатність застосовувати знання на практиці.

Дослідницькі навички та вміння.

Здатність до навчання.

Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.

Здатність породжувати нові ідеї (креативність).

Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та США.

Здатність працювати самостійно.

Планування і управління проектами.

Ініціативність та дух підприємства.

Турбота про якість.

Бажання досягти успіху.

#### **Фахові філологічні метакомпетентності**

знати теоретичний та практичний матеріал з дисципліни; лінгвокраїнознавчі особливості англійської мови; та лінгвокультурні особливості життя людей в англійських країнах

адекватно поводитися у комунікативних ситуаціях, демонструючи мовленнєву поведінку, характерну для носіїв мови із дотриманням особливостей вимови та інтонації, властивих мовленню носіїв англійської мови

працювати з корпусами текстів. Вміти задавати необхідні параметри при укладанні лінгвістичних корпусів. Вміти здійснити редакторські правки та використовувати коректурні знаки.

саморозвиток на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.

користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.

використання професійно-профільовані знання й практичні навички з практичної фонетики для вирішення практичних завдань в галузі англійської мови.

### **Очікувані результати навчання**

У результаті вивчення навчальної дисципліни

студенти повинні **знати**: методи аналізу та правки, правильно визначати головну тему та актуальність комунікативної мети твору, визначати обсяг і якість фактичного матеріалу, коригувати композицію подачі фактичного матеріалу згідно з комунікативною метою, обирати найкращі архітектонічні форми вираження теми, робити правописну правку, формулювати редакторський висновок.

студенти повинні **вміти**: розрізняти структури тексту в межах певного жанру, стилі мовлення та їх зв'язок із жанрами, особливості композиції та архітектоніки тексту, технологію редагування, методи тематичного та фактологічного аналізу; вміти кваліфіковано підготувати твір до друку, тобто зробити повний аналіз і, якщо потрібно, правку його змісту та форми.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні засади перекладу та редагування текстів різних функціональних стилів

Тема 1. Теоретичні засади редагування перекладів. Предмет, об'єкт, мета редагування. Аксіоми редагування. Помилка. Види помилок.

Тема 2. Періодизація розвитку редагування

Період існування редагування як виду практичної діяльності. Період нагромадження фактів редакційної практики та теорії. Період існування редагування як науки.

Тема 3. Одиниці перекладу. Мовна інтерференція. Одиниці перекладу. Проблема оцінки якості перекладу. Мовна інтерференція як проблема редагування перекладів.

Тема 4. Особливості редагування перекладів

Виправлення смислових помилок, викривлень та неточностей. Покращення стилю авторського оригіналу. Приведення до норми відформатування. Забезпечення одноманітності.

Тема 5. Лексичний рівень редагування. Смисловий аспект редагування.

Тема 6. Жанрово-стилістичний аспект редагування. Лексичний аспект редагування.

Тема 7 Граматичний аспект редагування.

Рівень речення. Частини мови.

Тема 8. Логічний наголос. Подібні форми слів. Зайві слова. Ясність викладу.

Порушення синтаксичних норм.

Тема 9. Виконання контрольного перекладу та здійснення редагування перекладу.

Змістовий модуль 2. Практичні засади редагування текстів.

Тема 1. Плеоназм. Види плеоназмів.

Тема 2. Аудіовізуальний переклад.

Тема 3. Вимоги до видання та редагування літератури для дітей.

Тема 4. Виконання практичного завдання : переклад та редагування фрагменту казки.

Тема 5. Вивчення коректурних знаків. Вивчення коректурних знаків: друкувати текст з абзацу, ліквідувати абзац, вписати літеру, вписати пропущене або замінити помилково вписане слово тощо.

Тема 6. Переклад та редагування текстів.

Тема 7. Контрольна робота.

### **Рекомендована література**

#### **Базова**

1. Іванченко Р Г Літературне редагування – 1983. К Вища школа – 368 . с

2. Капелюшний А О Стилї сти́ка і редагування журналістських текстів в 2003. Льві́в ПАІС– 344 с.
3. Капелюшний А О Стилї сти́ка і редагування – 2002. Льві́в ПАІС – 576 с.
4. Литературное редактирование / И. К. Гужова, Р. А. Молибоженко, К. М. Накорякова, Т. И. Сурикова – М: Изд-во Моск ун-та, 2000. – 160 . с
5. Мильчин А Э Издательский словарь- справочник – 1998. М: Юристъ – 415. с
6. Мильчин А .Э. Методика редактирования текста – 1998, М: Книга – 320 с.
7. Мильчин А. Э., Чельцова Л. К. Справочник издателя и автора – 1999. М : Олимп – 688 с.
8. Мучник Б С Основы стилистики и редактирования – 1997. Ростов н Д.: Феникс – 478 с.
9. Накорякова К М Литературное редактирование информационных заметок Учебно- методическое пособие – .: М Изд-во Моск ун- , 1990. – 48 с.
10. Накорякова К М Литературное редактирование материалов массовой информации – М: Изд-во Моск. ун- та, 1994. – 189 с.
11. Накорякова К М Редактирование материалов массовой информации – . М : Изд-во . Моск ун-та, 1982. – 216 с.
12. Памятная книга редактора – 1998. М.: Книга – 415 с.
13. Партико З В Загальне редагування нормативні основи – 2001. Львів Афіша – 416 с.
14. Работа над словом Язык стиль и литературное редактирование газеты Под
15. Сикорский Н. М. Теория и практика редактирования – 1980. М. : Высшая школа – 328 с.
16. Справочная книга редактора и корректора. Редакционно-техническое оформление издания – 1985. М. : Книга – 244 с.
17. Демська-Кульчицька О.М. Базові поняття корпусної лінгвістики // Українська мова. – 2003. – №1. – С. 42-47.
18. Рыков В.В. Курс лекций по корпусной лингвистике. URL: <http://rykov-cl.narod.ru/c.html>
19. Kennedy, Graeme. An Introduction to Corpus Linguistics / Graeme Kennedy. - London: Longman, 1998. - 315 p
20. Tony McEnery, Andrew Wilson. Corpus Linguistics. - Edinburgh University Press, 2001. URL: [http://books.google.com/books?id=nwmgdvN\\_akAC](http://books.google.com/books?id=nwmgdvN_akAC)
21. Developing linguistic corpora: a guide to good practice. Edited by Martin Wynne. URL: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/index.htm>
22. D Biber, S Conrad, R Reppen. Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use. - Cambridge University Press, 1998. URL: <http://books.google.com/books?id=2h5F7TXa6psC>

#### **Допоміжна**

1. Абрамович А. В. Лазаревич Э. А. Литературное редактирование. М. : Изд- во Моск ун- та, 1970. 92 . с
2. Актуальні проблеми журналістики Зб наук праць –Ужгород: Ужгород нац ун- та, 2001. – 200 с.
3. Былинский К. И. Язык газеты – М. : Изд-во Моск ун-та, 1996. – 302 . с
4. Васильева А Н Газетно-публицистический стиль речи – 1982., М. : Русский язык – 198 . с

#### **Інформаційні ресурси**

1. Плунгян В.А. Почему современная лингвистика должна быть лингвистикой корпусов. 2009
2. Список основної літератури за темою: <http://scholar.google.com/scholar?q=corpus+linguistics&hl=en&lr=&btnG=Search>

3. Список останніх статей за темою:  
[http://scholar.google.com/scholar?q=corpus+linguistics&hl=en&lr=&scoring=r&as\\_ylo=2003](http://scholar.google.com/scholar?q=corpus+linguistics&hl=en&lr=&scoring=r&as_ylo=2003)
  4. ICAME (International Computer Archive of Modern and Medieval English) Journal.  
URL: <http://icame.uib.no/journal.html>
  5. The DGT Multilingual Translation Memory of the Acquis Communautaire: DGT-TM. URL: <http://langtech.jrc.it/DGT-TM.html>
  6. Bookmarks for corpus-based linguistics. URL: <http://www.devoted.to/corpora>
- Форма підсумкового контролю успішності навчання** – залік.  
**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, виконання тестових завдань.

## ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАУКОВОГО ТА ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1 курс (магістр)

Переклад – лінгвістичний процес, міжмовне перетворення або трансформація тексту мови оригіналу в текст іншої мови; засіб забезпечити можливість спілкування (комунікації) між людьми, що говорять різними мовами.

Переклад ж науково-технічних текстів вимагає від перекладача знання особливостей таких текстів. Серед них те, що найголовнішою визначальною рисою науково-технічного типу тексту є його когнітивність, інформаційна насиченість. Найхарактернішими елементами наукового змісту текстів є їхня лексика – термінолексика (слова і словосполучення). Термінологічна лексика є головною ознакою лексичного складу науково-технічного тексту. Ця лексика має нейтральний статус, через те, що терміни позбавлені емотивності/експресивності.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Курс «Теорія та практика науково-технічного перекладу» має щільний зв'язок з такими дисциплінами перекладознавчого циклу як: основи редагування, спецкурс з жанрології в перекладі, практичний курс англійської мови, ділова англійська мова, переклад спеціальних текстів, спецкурс з жанрології в перекладі. Цей курс також пов'язано з порівняльною стилістикою англійської та української мов, інтерпретацією тексту.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні і практичні аспекти перекладу науково-технічних текстів.
2. Специфіка відтворення науково-технічних текстів.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Теорія та практика науково-технічного перекладу» є ознайомлення студентів з понятійним апаратом теорії перекладу науково-технічних текстів, проблемами та концепціями, що панують у цій сфері, а також формування у здобувачів вищої освіти професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовища.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія та практика науково-технічного перекладу» є розвиток у студентів самостійного критичного мислення через набуття вмінь відтворення мовних одиниць і явищ лексикологічного, граматичного й стилістичного аспектів англійської й української мов; аналіз перекладацьких проблем на тлі загальних мовознавчих концепцій; опанування студентами вміння застосовувати положення та поняття теорії перекладу таких текстів на мовному та мовленнєвому матеріалі.

### Компетентності здобувачів

#### Загальні компетентності

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

Здатність до аналізу та синтезу.

Здатність до організації та планування.

Базові загальні знання.

Засвоєння основ базових знань з професії.

Усне і письмове спілкування іноземною мовою. Експериментальні комп'ютерні навички.

Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).

Розв'язання проблем.

Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

Здатність до критики та самокритики.

Взаємодія (робота в команді).

Міжособистісні навички та вміння.

Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.

Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

Здатність застосовувати знання на практиці.

Дослідницькі навички та вміння.

Здатність до навчання.

Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.

Здатність породжувати нові ідеї (креативність).

Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та США.

Здатність працювати самостійно.

Планування і управління проектами.

Ініціативність та дух підприємства.

Турбота про якість.

Бажання досягти успіху.

### **Фахові філологічні метакомпетентності**

знати теоретичний та практичний матеріал з дисципліни; лінгвокраїнознавчі особливості англійської мови; та лінгвокультурні особливості життя людей в англійських країнах

адекватно поводитися у комунікативних ситуаціях, демонструючи мовленнєву поведінку, характерну для носіїв мови із дотриманням особливостей вимови та інтонації, властивих мовленню носіїв англійської мови

працювати з корпусами текстів. Вміти задавати необхідні параметри при укладанні лінгвістичних корпусів. Вміти здійснити редакторські правки та використовувати коректурні знаки.

саморозвиток на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.

користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.

використання професійно-профільовані знання й практичні навички з практичної фонетики для вирішення практичних завдань в галузі англійської мови.

### **Очікувані результати навчання**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні: **знати:** теоретичний матеріал з курсу теорії та практики науково-технічного перекладу перекладу, теоретичні та практичні аспекти перекладу науково-технічних текстів, труднощі їх відтворення;

**вміти:** послідовно та змістовно викладати теоретичний матеріал у відповідній мовній формі академічним стилем; використовувати різні способи відтворювання лексикологічних та граматичних труднощів англійської мови українською та навпаки; робити переклад фрагментів різних науково-технічних текстів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, з них 30 аудиторних (16 лекційних годин, 14 годин семінарських занять), 60 годин самостійної роботи, 3,0 кредити ECTS.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1.** Теоретичні і практичні аспекти перекладу науково-технічних текстів. Різні типи науково-технічних текстів. Зіставлення науково-технічних текстів з іншими типами текстів з позиції перекладу. Специфіка відтворення науково-технічних текстів. Лексичний склад науково-технічних текстів. Граматичні особливості науково-технічних типів текстів.

**Змістовий модуль 2.** Специфіка відтворення науково-технічних текстів. Переклад текстів мови документів. Особливості інформаційного типу тексту та їх відтворення. Труднощі усного та писемного перекладу науково-технічних текстів.

### **Рекомендована література**

#### **Основна література**

1. *Бреус Е.В.* Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: Учебное пособие. 3-е изд. – М.: Изд-во УРАО, 2002. – 208 с.
2. *Казакова Т.А.* Imagery in Translation. Практикум по художественному переводу: Учебное пособие на английском языке. – СПб: Союз, 2003. – 320 с.
3. *Комиссаров В.Н., Коралова А.Л.* Практикум по переводу с английского языка на русский. – М.: Высшая школа, 1990. – 127 с.
4. *Коптілов В.В.* Актуальні питання українського художнього перекладу. – К.: Дніпро, 1971. – 132 с.
5. *Корунець І.В.* Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 448 с.
6. *Мірам Г.Е. та ін.* Основы перекладу: Курс лекцій. Навчальний посібник. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 240 с.
7. *Мірам Г.* Алгоритми перекладу: Вступ. курс з формалізації перекладу (англ. мовою) / За ред. М. Даймонда. – К.: Твім інтер, 1998. – 176 с.
8. *Новикова М.А.* Прекрасен наш союз. Литература – переводчик – жизнь: Лит.- крит. очерки. – К.: Рад. письменник, 1986. – 224 с.
9. *Райс К.* Классификация текстов и методы перевода // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 202 – 228.
10. *Рецкер Я.И.* Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 1974. – 216 с.
11. *Слепович В.С.* Курс перевода (английский русский язык). Translation Course. – Мн.: ТетраСистемс, 2002. – 272 с.

#### **Додаткова література**

12. *Торон П.* Тотальный перевод. – Тарту: Изд-во Тартуского ун-та, 1995. – 220 с.
13. *Фінкель О.М.* Теорія та практика перекладу. – Харків: ДВУ, 1929. – 168 с.
14. *Швейцер А.Д.* Текст и перевод. – М.: Наука, 1988. – 120 с.
15. *Экономакис Э.* Какие мы разные! How different we are! – СПб: КАРО, 2001. – 224 с.
16. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies.* – London; New York: Routledge, 1998.
17. *Kade O.* Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung // Übersetzungswissenschaftliche Beiträge 3. – Leipzig, 1980. – S. 194–294.
18. *Neubert A.* Pragmatische Aspekte der Übersetzung // Beih. II. Fremdsprachen. – Leipzig, 1968. – S. 21–38.
19. *Newmark P.* Approaches to Translation. – Oxford: Pergamon Press, 1982. – 284 p.

20. *Nida E.* Towards a Science of Translation. – Leiden, 1964. –178 p.
21. *Venuti L.* The Translator's Invisibility. A History of Translation. – London; New York: Routledge, 1995. – 353 p.
22. *Vinay J.-P., Darbelnet J.* Comparative Stylistics of French and English: a Methodology for Translation // The Translation Studies Reader. – London; New York: Routledge, 2000. – P. 84–93.

**Форма підсумкового контролю успішності навчання** – залік.

**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, написання самостійних робіт.

## ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПРОГРАМ

1 курс (магістр)

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є – теоретичні та практичні засади вивчення мов програмування та програмування в лінгвістиці, а також ознайомлення із типами та способами лінгвістичного моделювання .

Особлива увага приділяється вивченню методів лінгвістичних аспектів розробки прикладних програм.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Дисципліна “Основи складання лінгвістичних програм” тісно взаємодіє з прикладною лінгвістикою, експериментальною лінгвістикою, теорією лінгвістичного моделювання, психолінгвістикою. Основи складання лінгвістичних програм базується на знаннях як з лінгвістичних дисциплін, та і нелінгвістичного плану і є узагальнювальною дисципліною, що підвищує як лінгвістично-професійний, так і інтелектуальний рівень майбутнього фахівця (філолога, прикладного лінгвіста, перекладача).

**Головна мета курсу** – розширити, поглибити й узагальнити теоретичний і професійний рівень лінгвістичної підготовки студентів-філологів, сформувані навички діалектичного підходу до вивчення наукових лінгвістичних явищ та здійснення комплексного лінгвістичного аналізу. Формувати системні знання з методики лінгвістичного моделювання та складання програм лінгвістичного спрямування, оволодіння предметом та методами створення лінгвістичних програм за допомогою Delphi (*мови програмування*, що є сукупністю вихідних символів (алфавіту) разом з системою правил утворення з цих символів формальних конструкцій (синтаксису) та системою правил тлумачення (інтерпретації) цих конструкцій (семантики), за допомогою яких описуються алгоритми, вивчення сутності редакторської діяльності.

Усі ці знання та навички необхідні майбутнім філологам, прикладним лінгвістам, перекладачам для укладання комп'ютерних словників, створення корпусів текстів різних жанрів, створення та удосконалення електронних програм з редагування текстів по типу програм Grammarly, Ginger .

**Завдання курсу:-** **теоретичні:** познайомити студентів із базовими теоретичними засадами створення лінгвістичних програм; вивчення типів та класів лінгвістичних моделей; ознайомлення із візуальним програмуванням; способами опрацювання текстів у редакторських лінгвістичних програмах. **практичні:** ознайомлення із мовою програмування Delphi; створення корпусів текстів для опрацювання лінгвістичними програмами (нехудожні та художні типи текстів різного обсягу); практична робота із редакторськими програмами Grammarly.

### Компетентності здобувачів

#### Загальні компетентності

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):  
Здатність до аналізу та синтезу.



Здатність до організації та планування.

Базові загальні знання.

Засвоєння основ базових знань з професії.

Усне і письмове спілкування іноземною мовою.

Експериментальні комп'ютерні навички.

Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).

Розв'язання проблем.

Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

Здатність до критики та самокритики.

Взаємодія (робота в команді).

Міжособистісні навички та вміння.

Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.

Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

Здатність застосовувати знання на практиці.

Дослідницькі навички та вміння.

Здатність до навчання.

Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.

Здатність породжувати нові ідеї (креативність).

Здатність працювати самостійно.

Планування і управління проектами.

Ініціативність та дух підприємства.

Турбота про якість.

Бажання досягти успіху.

### **Фахові філологічні метакомпетентності**

Знати теоретичний та практичний матеріал з дисципліни;

практичні аспекти складання лінгвістичних програм;

знати типи та способи лінгвістичного моделювання;

методику створення корпусу текстів;

особливості роботи із лінгвістичними програмами з перекладу та редагування різних типів текстів.

Здатність працювати з корпусами текстів.

Вміти задавати необхідні параметри при укладанні лінгвістичних корпусів.

Вміти здійснити редакторські правки та використовувати коректурні знаки.

Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.

Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями. Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з прикладної лінгвістики, експериментальної лінгвістики, психолінгвістики, редагування текстів різних функціональних стилів.

### **Очікувані результати навчання**

**студенти повинні знати:** методи лінгвістичного моделювання, способи візуального програмування, основні технології роботи в середовищі Delphi.

**студенти повинні вміти:** створювати корпуси текстів; створювати алгоритм роботи з лінгвістичними програмами; мати навички з роботою редакторської лінгвістичної програми з редагування текстів Grammarly; працювати з лінгвістичними параметрами мови програмування Delphi.

### Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

#### Змістовий модуль 1. Теоретичні засади складання лінгвістичних програм.

**Тема 1.** Мови програмування.

**Тема 2.** Етапи розробки прикладних лінгвістичних програм.

**Тема 3.** Програмування лінгвістичних програм. Структурні мови програмування.

**Тема 4.** Типи та класи лінгвістичних моделей.

#### Змістовий модуль 2. Теоретико-практичні підвалини складання лінгвістичних програм та корпусів текстів.

**Тема 1.** Етапи моделювання лінгвістичних програм.

**Тема 2.** Основи створення корпусів текстів для опрацювання лінгвістичним програмами.

**Тема 3.** Середовище Delphi.

**Тема 4.** Візуальні програми.

#### Рекомендована література

##### Базова

1. Караванова Т.П. Основи алгоритмізації та програмування. 750 задач з рекомендаціями та прикладами. – К.: Форум, 2002. 156 с.
2. Керниган Б., Пайк Р. Практика программирования – СПб.; М.: «Невский диалект», 2001. 217 с.
3. Грязнова В.О., Єфіменко С.В. Основи методології програмування. К.: ВПЦ "Київський університет", 2005. 240 с.
4. Иванова Г. С. Основы программирования: Учебник для вузов. – М.: Издво МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2002. 416 с.
5. Иванова Г. С. Технология программирования: Учебник для вузов. – М.: Издво МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2002. 320 с.
6. Шень А. Программирование: теоремы и задачи. М.:МЦНМО, 2004. 187 с.

##### Допоміжна

1. Миано Дж. Форматы и алгоритмы сжатия изображения в действии. Учеб. пособ. – М.: Триумф, 2003. 33с.
2. Водески Рон. Графика для Web. Библия дизайнера. К.: Диалектика, 1997. 608с .
3. Медников В.В. Основы комп'ютерной музыки. – СПб.: БХВ – Петербург, 2002. 336 с.
4. Фролов А.В., Фролов Г.В. Мультимедиа для Windows. Руководство программиста. – М.: Диалог МИФИ, 1996. 284 с.
5. Гринберг А.Д., Гринберг С. Цифровые изображения: Практическое руководство. Мн.: ооо "Попури", 1997. 400 с.
6. Блінов Т.О., Порєв В.М. Комп'ютерна графіка. – К.: юніон, 2004. 456 с.
7. Проїдаков Е.М., Теплицький Л.А. Англоукраїнський тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування. – К.: СофтПрес, 2005. 552с.
8. Меженный Олег Анисимович Microsoft Office 2010. Краткое руководство. М.: «Диалектика», 2010. 368 с.

#### Інформаційні ресурси

##### Інтернет-ресурси:

1. Плунгян В.А. [Почему современная лингвистика должна быть лингвистикой корпусов.](#) 2009
2. Список основної літератури за темою: <http://scholar.google.com/scholar?q=corpus+linguistics&hl=en&lr=&btnG=Search>
3. Список останніх статей за темою: [http://scholar.google.com/scholar?q=corpus+linguistics&hl=en&lr=&scoring=r&as\\_ylo=2003](http://scholar.google.com/scholar?q=corpus+linguistics&hl=en&lr=&scoring=r&as_ylo=2003)

4. ICAME (International Computer Archive of Modern and Medieval English) Journal. URL: <http://icame.uib.no/journal.html>
5. The DGT Multilingual Translation Memory of the Acquis Communautaire: DGT-TM. URL: <http://langtech.jrc.it/DGT-TM.html>
6. Bookmarks for corpus-based linguistics. URL: <http://www.devoted.to/corpora>

**Форма підсумкового контролю успішності навчання** – залік.

**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, виконання тестових завдань.

## КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

I курс (магістр)

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є основні положення теорії мовленнєвої комунікації з точки зору прагматики: вивчення мови з погляду її використання для впливу на співрозмовника, акт спілкування, поняття про який сформувався в лінгвістичній прагматиці й теорії мовленнєвих актів, лінгвістичній генології, соціолінгвістиці й лінгвістиці тексту. Мовне спілкування розглядається як багаторівневе явище – у соціальному, комунікативному і лінгвістичному аспектах. Курс знайомить студентів з різними підходами до аналізу комунікації як у вітчизняній, так і закордонній науці, сприяє виробленню навичок опису ситуацій спілкування з урахуванням соціальних і психологічних характеристик мовців, їх стратегій і тактик, конвенцій, типів мовленнєвих дій і мовних форм їхнього вираження.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Дисципліна «Комунікативні стратегії англійської мови» поряд з *лексикологією, стилістикою, граматикою* завершує цикл підготовки зі спеціальності і формує підстави для написання випускної (магістерської) роботи і подальшої професійної діяльності.

Курс також тісно пов'язаний з *комунікативістикою* (досліджуються засоби, функції та рух масових інформаційних потоків, які передають за допомогою вербальних та невербальних засобів (наскельні малюнки, ритуальні танці, комп'ютерний дизайн, відеодиски, телефакси) на різних етапах розвитку цивілізації; застосовують методи дослідження комунікативістики, наприклад контент-аналіз (статистичний метод дослідження змісту), *прагмалінгвістикою* (вивчається коло питань, пов'язаних з адресатом та адресантом, їхніми зв'язками в комунікації; досліджуються внутрішні та зовнішні фактори комунікації, такі як мовні й немовні засоби спілкування), *функціональною лінгвістикою* (досліджується застосування мови в різних сферах мовлення, вплив на комунікацію ситуативних факторів), *психолінгвістикою* (досліджуються фактори комунікації), *соціолінгвістикою* (вивчається вплив на мову соціальних та інших факторів (духовні, психологічні, ситуативні), мовна поведінка мовців), *напрямами прикладної лінгвістики* (риторика, культура мовлення тощо). Курс має щільний зв'язок зі такими дисциплінами як: «Теорія та практика перекладу», «Історія мови», «Лінгвокраїнознавство», «Комунікативна лінгвістика», «Практичний курс англійської мови».

Курс «Комунікативні стратегії англійської мови» є важливою складовою циклу фахової підготовки магістрів-філологів. Знання теоретичних засад спілкування та вміння їх застосувати на практиці, формування культури висловлювання думки – невід'ємна частина виховання фахівця гуманітарного профілю. Вивчення курсу «Комунікативні стратегії англійської мови» поглиблює загальнофілологічну підготовку майбутніх фахівців, сприяє розумінню студентами процесу змін у сучасній англійській мові, знайомить їх з основними методами та прийомами впливу на співрозмовника. Програма ставить за мету системний опис сучасних теоретичних та методологічних основ теорії комунікації та прагматики.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Основи теорії мовленнєвої комунікації.

## 2. Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії англійської мови» є формування у студентів системи сучасних лінгвістичних, прагмалінгвістичних і соціокультурних знань про структуру, закономірності та явища сучасної англійської мови у комунікативному аспекті, розвитку у студентів уміння аналізувати різноманітні складові комунікації, застосовувати комунікативні стратегії і тактики в процесі спілкування. Фахівець з англійської мови повинен вільно володіти мовленням згідно комунікативно-практичних завдань навчання іноземній мові та перекладати українською мовою, глибоко і вірно з мовознавчої точки зору розуміти її устрій.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Комунікативні стратегії англійської мови» є

- висвітлення основних положень теорії мовної комунікації; вивчення мови з погляду її використання для впливу на співрозмовника;
- навчання студентів оперувати основними термінами комунікативної лінгвістики, теорії комунікації;
- розвиток вміння аналізувати комунікативну ситуацію; розрізняти типи дискурсів, мовленнєвих актів, тактик і стратегій спілкування, аналізувати соціокультурні чинники та розмаїття засобів комунікації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЕКТС.

### **Компетентності здобувачів** **Загальні компетентності**

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Здатність до організації та планування.
- Базові загальні знання.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

- Здатність до критики та самокритики.
- Взаємодія (робота в команді).
- Міжособистісні навички та вміння.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та Америки.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та дух підприємства.

- Турбота про якість.
- Бажання досягти успіху.

#### **Фахові компетентності**

##### **Загальні метакомпетентності:**

- Уміння працювати в команді.
- Здатність до створення нових ідей (креативність).
- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовою.
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

##### **Фахові метакомпетентності:**

- Знання базових теоретичних положень, які складають основу сучасної комунікастики;
- Уявлення про специфіку завдань комунікативної лінгвістики;
- Здатності побудови цілісних, зв'язних і логічних висловлювань (дискурсів) різних функціональних стилів в усному й писемному мовленні на підґрунті розуміння різних видів текстів при читанні й аудіюванні;
- Уміння вибору лінгвістичних засобів залежно від типу висловлювання, ситуації спілкування, комунікативних завдань.
- Знання про різні типи дискурсів і правила їх побудови, способи побудови риторичних структур, композиційно-мовленневих і жанрових форм;
- Уміння планувати текст; створювати й розуміти цілісні, зв'язні й логічні тексти різних функціональних стилів (стаття, лист, есе тощо); добирати лінгвістичні засоби залежно від типу тексту; прогнозувати комунікативну прийнятність мовленневих засобів; структурувати текст відповідно до особливостей функціонального стилю та жанрової форми; регулювати загальну модальність тексту (нейтрально чи емоційно виражати мовленнєві інтенції та смисловий зміст); формулювати комунікативну мету тексту; висловлювати комунікативну інтенцію; ввести та сформулювати тему тексту; реалізувати різні шляхи розгортання теми;
- Здатність творчо мислити при використанні набутих знань та навичок на практиці;

#### **Очікувані результати навчання**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

**знати:** категоріальний апарат та розуміти основні поняття дисципліни; основні напрями досліджень в галузі комунікативної лінгвістики; основні положення теорії мовленнєвої комунікації; структуру і складники мовленнєвої комунікації; основні принципи, правила й конвенції безконфліктного спілкування, комунікативні стратегії і тактики спілкування;

**вміти:** орієнтуватися у проблемі виявлення комунікативних процесів та визначення їх складових; визначати типи і види спілкування; структуру і складники комунікації; розрізняти типи дискурсів, мовленневих актів, тактик та стратегій спілкування, аналізувати соціокультурні чинники та розмаїття засобів комунікації; застосовувати принципи, правила і

конвенції безконфліктного спілкування; здійснювати аналіз комунікативних актів; застосовувати закони спілкування, стратегії і тактики на практиці; давати власну оцінку комунікативним явищам і процесам.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1. Основи теорії мовленнєвої комунікації**

##### **Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука і навчальна дисципліна.**

Категорії комунікативної лінгвістики, її взаємозв'язки з іншими галузями знання; предмет і завдання комунікативної лінгвістики; методи комунікативної лінгвістики.

##### **Тема 2. Природа, компоненти і форми комунікації.**

Функції спілкування. Спілкування як діяльність. Типи спілкування. Основні закони спілкування. Особливості міжособистісного спілкування. Моделі комунікації. Компоненти комунікації: а) адресант, адресат, повідомлення, канал комунікації, інформаційний шум, фільтри, зворотній зв'язок, контекст і ситуація; б) мовні, паралінгвістичні засоби, компоненти інших знакових систем.

##### **Тема 3. Складники комунікативного акту.**

Сутність комунікативного акту і його складники. Прагматичні аспекти комунікації. Компоненти комунікативного акту, пов'язані з учасниками спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Комунікативні інтенції. Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування. Мовленнєва і комунікативна компетенція мовців. Породження і сприйняття мовлення як основа комунікації. Засоби мовного коду в комунікації.

#### **Змістовий модуль 2. Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування**

##### **Тема 1. Методологічні та теоретичні проблеми опису мовленнєвого впливу.**

Проблеми мовленнєвого впливу в аспекті мовленнєвих стратегій. Типологія мовленнєвого впливу. Комунікативні стратегії підпорядкування. Мовні «інструменти влади». Когнітивні категорії базового рівня як інструмент мовленнєвого впливу.

##### **Тема 2. Стратегії і тактики як реальність мовленнєвого спілкування.**

Мовленнєві стратегії та різні теорії мовленнєвого спілкування. Теорія мовленнєвої діяльності і стратегії мовленнєвої поведінки. Теорія мовленнєвого спілкування і мовленнєві стратегії. Мовленнєві стратегії в аспекті дослідження «одиниць спілкування. Стратегічний підхід і когнітивні дослідження дискурсу.

##### **Тема 3. Мовні стратегії і тактики: принципи лінгвістичного аналізу.**

Гнучкість як конституційна ознака мовленнєвої стратегії. Мовленнєві стратегії на тлі інших мовленнєвих дій. Типологія мовленнєвих стратегій. Мовленнєва стратегія і мовленнєва тактика. Мовленнєва тактика і комунікативні ходи. Мовні показники мовленнєвих тактик.

##### **Тема 4. Комунікативні стратегії і тактики англійського мовлення.**

Семантичний тип мовленнєвих стратегій. Стратегія і тактики вмовляння. Семантичний тип мовленнєвих стратегій. Стратегія і тактики дискредитації. Прагматичний тип мовленнєвих стратегій. Комплімент. Прагматичний тип мовленнєвих стратегій. Стратегія само презентації. Діалоговий тип мовленнєвих стратегій. Контроль над ініціативою. Риторичний тип мовленнєвих стратегій. Рекламна мовленнєва тактика перерозподілу міжособистісного простору. Міжкультурна комунікація: вплив національно-культурних чинників на процес спілкування; аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації; національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету; комунікативні табу; невербальні особливості міжкультурної комунікації. Стратегії комунікативної поведінки англійців. Стратегії комунікативної поведінки американців.

#### **Рекомендована література**

#### **Основна література**

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики [Текст] / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 344 с.
2. Зарецкая Е. Н. Риторика : Теория и практика речевой коммуникации [Текст] / Е. Н. Зарецкая. – [4-е изд.]. – М. : Дело, 2002. – 480 с.
3. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи [Текст] / О.С. Иссерс. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 284 с.
4. Основы теории коммуникации [Текст] : учебник / под ред. проф. М.А. Василика. – М. : Гардарики, 2003. – 615 с.
5. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації [Текст] / Г. Г. Почепцов. – К.: Видавничий центр «Київський університет», 1999. – 308 с.

#### **Додаткова література**

1. Адмони В.Г. Система форм речевого высказывания [Текст] / В.Г.Адмони. – С.-Пб.: Наука, 1994.- 224 с.
2. Аристов С.А., Сусов И.П. Коммуникативно-когнитивная лингвистика и разговорный дискурс [Текст] / С.А.Аристов, И.П. Сусов. // Лингвистический вестник. Вып. 1. – Ижевск, 1999. – С. 121-134.
3. Бабич Е.Н. Рефлексия в диалоге и проблема истинности и ложности высказывания [Текст] / Е.Н. Бабич //Вісник Харківського державного університету. № 386. Система мови та мовленнєва діяльність. – Харків: Константа, 1996. – С.6-9.
4. Баландіна Н.Ф. Функції і значення чеських прагматичних кліше в комунікативному контексті [Текст] / Н.Ф. Баландіна – Полтава, 2002. - 156 с.
5. Баландіна Н.Ф. У пошуках значення чеських прагматичних кліше (про референцію) [Текст] / Н.Ф.Баландіна //Мовознавство. – 2001. - № 2. – С.35-43.
6. Безменова Н.А., Герасимов В.И. Некоторые проблемы теории речевых актов [Текст] / Н.А.Безменова, В.И.Герасимов // Языковая деятельность в аспекте лингвистической прагматики. Сб. обзоров ИНИОН. – М., 1984. – С. 146-191.
8. Богданов В.В. Функции вербальных и невербальных компонентов в речевом общении [Текст] / В.В.Богданов // Языковое общение: Единицы и регулятивы: Межвуз. сб. научн. трудов/ Калининский гос. ун-т. – Калинин, 1987. – С. 18-25.
11. Винокур Т.Г. Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения [Текст] / Т.Г.Винокур. – М., 1993. – 183 с.
12. Забавников Б.И. К проблеме структурирования речевого акта (речевого действия) [Текст] / Б.И.Забавников // Вопросы языкознания. – 1984. – № 6. – С.119-124.

#### **INTERNET – ресурси (Основні Web-сторінки в INTERNET )**

1. [https://stud.com.ua/76152/sotsiologiya/movna\\_nemovnih\\_komunikatsiya](https://stud.com.ua/76152/sotsiologiya/movna_nemovnih_komunikatsiya)
2. <https://academia-pc.com.ua/product/217>
3. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/286>
4. <https://www.thefreedictionary.com/linguistic+communication>
5. <http://waucondastore.com/communicative-approach-linguistics/>
6. <https://essayswriters.com/essays/Exploratory/communicative-linguistics.html>

**Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.**

**Засоби діагностики успішності навчання – усне опитування, виконання практичних завдань.**

## ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПЕРЕКЛАДІ

4 курс (бакалавр)

**Предметом** навчальної дисципліни є вивчення галузевої терміносистеми (її визначення та класифікації); структурно-семантичних особливостей термінів та шляхів їх виникнення; основних прийомів перекладу термінів; передачу власних назв та імен при перекладі; мовних паралелей та «хибних друзів перекладача»; функціонування терміну в художньому тексті; термінологічного планування в Україні, а отже, тренування основних навичок і вмінь, необхідних для успішного оволодіння фаховим перекладом.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Курс «Термінології в перекладі» має щільний зв'язок із такими дисциплінами та спецкурсами підготовки майбутніх перекладачів: «Галузевий переклад», «Практика усного та письмового перекладу», «Науково-технічний переклад», «Переклад та редагування текстів різних функціональних стилів», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Жанрологія у перекладі». Крім цього, навчання цього курсу спирається на положення загальної теорії перекладу, часткових та спеціальних теорій перекладу, міжкультурної комунікації, порівняльної граматики англійської та української мов, урахування яких забезпечує ефективне застосування термінології при здійсненні перекладу фахових текстів.

**Метою** навчальної дисципліни «Термінологія в перекладі», що покликана забезпечити знання основних положень термінології української та англійської мов у підготовці майбутніх перекладачів, постає висвітлення теоретичних аспектів курсу, порівняння термінологічних систем вказаних мов та визначення особливостей функціонування й специфіки перекладу термінологічних одиниць у різних типах текстів.

Основними **завданнями курсу** постають **теоретичні**: надання студентам знань, необхідних для вільного орієнтування в основних поняттях та визначеннях, які застосовуються в термінології; ознайомлення студентів з основними типами, способами творення, структурно-семантичними особливостями, стилістичними та соціо-лінгвістичними функціями сучасних термінів; сприяти формуванню у студентів знань термінологічного апарату сучасної теорії та практики перекладу та розширювати сферу інтересів у перекладознавчих дослідженнях; **та практичні**: навчити студентів користуватися основними способами та прийомами перекладу термінів у фахових та нефахових текстах; надати навички редагування фахових текстів із вживанням загальнонаукових, міжгалузевих та вузькогалузевих термінів; навчити користуватися лексикографічними джерелами різних видів для якісного здійснення перекладу фахових текстів.

### Компетентності здобувачів

#### Загальні компетентності

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Навички використання новітніх інформаційних технологій.
- Уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

- Здатність до критики та самокритики.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.



**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Розуміння культури та звичаїв англomовних країн.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та креативність.

#### **Фахові компетентності**

##### **Загальні метакомпетентності:**

- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовами.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Уміння висловлювати власну точку зору із запропонованих питань.

##### **Фахові метакомпетентності:**

- Уміння правильно вживати перекладацькі відповідники до термінів та термінологічних словосполучень різних галузей при перекладі спеціальних текстів.
- Уміння ефективно використовувати лексико-граматичні трансформації при перекладі неологізмів у фахових і нефахових текстах.
- Здатність до якісного редагування перекладів фахових текстів із використанням термінології у разі залучення систем машинного перекладу.
- Здатність до аналітичної роботи з теоретичною, методичною і довідковою літературою та словниками різних типів, у тому числі електронними джерелами.
- Уміння застосовувати на практиці теоретичні знання, лексико-граматичні навички і мовленнєві вміння, які входять до складу перекладацької комунікативної компетенції.

#### **Очікувані результати**

Студенти повинні:

**знати:** особливості функціонування та перекладу термінів у фахових і нефахових текстах; загальнонаукову та визначену програмою спеціальну термінологічну лексику сучасних провідних галузей людської діяльності; розуміти специфіку діяльності комуніканта-посередника, пов'язаної з письмовим і усним перекладом галузевих текстів, зокрема особливості перекладу термінології в англійсько-українському та українсько-англійському напрямках перекладу;

**вміти:** якісно здійснювати переклад галузевих текстів із використанням загальнонаукових, міжгалузевих, вузькогалузевих термінів; адекватно застосовувати основні прийоми перекладу термінів у фахових та нефахових текстах; редагувати переклад фахового тексту; застосовувати на практиці теоретичні знання, лексико-граматичні навички і мовленнєві вміння, які входять до складу перекладацької комунікативної компетенції; працювати із загальними, політехнічними та спеціальними джерелами інформації з метою отримання додаткової інформації стосовно проблематики вихідного тексту.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 3. Основи перекладацької термінології**

Нарис проблематики. Термін як одиниця терміносистеми, визначення та класифікація. Структурно-семантичні особливості термінів. Шляхи виникнення термінів. Основні прийоми перекладу термінів. Передача власних імен та назв при перекладі. Мовні паралелі та проблема «хибних друзів перекладача». Термін у художньому тексті: особливості функціонування та перекладу. Термінологічне планування в Україні.

#### **Змістовий модуль 4. Термінологічні проблеми перекладу фахових текстів**

Переклад фахових текстів з фізики, медицини, спорту, автомобілебудування, будівництва, інженерії, електрики, сфери обслуговування, океанознавства, механіки, психології, газової промисловості, металургії, комп'ютерних технологій, маркетингу, бізнесу, банкової справи та інших сфер.

#### **Рекомендована література**

##### **Основна**

1. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад : навч. посібник для студентів філол. напряму підгот. / Білозерська Л.П., Возненко Н.В., Радецька С.В. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. – 232 с.
2. Д'яков А.С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. – К.: Вид. дім «KM Academia», 2000. – 218 с.
3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми перекладу / Карабан В.І. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 567 с.
4. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения. – К. : УМКВО, 143 с.
5. Сапогова Л.И. Переводческое преобразование текста : учеб. пособие / Л.И. Сапогова. – М.: Флинта : Наука, 2009. – 320 с.
6. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Омелянчук О.О. Переклад англійської технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування. Виробництво та обробка металу / За ред. Л.М. Черноватого і В.І. Карабана : [навч. посібник]. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 296 с.

##### **Додаткова література**

1. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування : [посібник] / Зарицький М. С. – К. : Парламентське видавництво, 2004. – 120 с.
2. Зацний Ю.А. Неологізми англійської мови 80-90 років ХХ ст.. – Запоріжжя: РА «Тандем – У», 1997. – 395 с.
3. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: навчальний посібник. – 2001. – 290 с.
4. Мирам Г.Э. Практический перевод: заметки к лекциям. – К.: Ника-Центр, 2005. – 184 с.

##### **Інформаційні ресурси**

1. AcronymFinder - словник абрєвіатур англійською, французькою, німецькою мовами.
2. zakon.nau.ua – словник законодавчих термінів;
3. interbank.kiev.ua – словник термінів;
4. menedjment.com.ua тлумачний словник (глосарій) для управлінців;
5. words.volyn.net – словник українських відповідників до сучасних термінів з комп'ютерної тематики;
6. food dictionary – українсько-багатомовний словник з харчової промисловості та харчових інгредієнтів
7. europa.dovidka.com – українсько-англійський глосарій термінів Європейського Союзу.

**Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.**

**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, виконання практичних завдань (вправ та власне здійснення фахового перекладу).

## ІСТОРІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

4 курс (бакалавр)

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є розкриття властивостей англійської мови стосовно її походження та розвитку; встановлення та з'ясування мовних відмінностей на різних рівнях розвитку мови.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Курс історії англійської мови має щільний зв'язок з лінгвістикою англійської мови, загальним мовознавством, лексикологією англійської мови, країнознавством та літературознавством.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні аспекти вивчення історії англійської мови. Англійська мова стародавнього періоду.
2. Англійська мова середнього та нового періодів. Розвиток фонетичної та граматичної систем англійської мови. Генеза словникового складу.

**Мета:** ознайомлення студентів з основними подіями розвитку англійської мови в синхронії та діахронії. Курс історії англійської мови – це складова частина теоретичного курсу англійської мови, метою якого є системний виклад основних фактів історії мови, а також показати загальні закономірності її розвитку. Вивчення цього курсу поглиблює загальну філологічну підготовку майбутніх філологів, перекладачів і сприяє розумінню студентами структури та системи англійської мови, знайомить з основними результатами історичних процесів, характерних для розвитку англійської мови, показує причини та шляхи утворення тих специфічних особливостей, які властиві їй сучасному стану.

**Завдання курсу: теоретичні:** ознайомити студентів з історією англійської мови з врахуванням характеристик сучасного стану мови; з еволюцією англійської мови: розвитком фонетичної, граматичної систем, з розвитком словникового складу мови. **практичні:** допомогти майбутньому філологу краще усвідомити певні мовні явища в їх історичному розвитку та спішно подолати ті методичні труднощі, зумовлені специфікою розвитку англійської мови, які можуть зустрітися при перекладі; навчити студентів читати та аналізувати тексти англійською мовою різних епох.

### Компетентності здобувачів

#### Загальні компетентності

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Здатність до організації та планування.
- Базові загальні знання.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Елементарні комп'ютерні навички.
- Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

- Здатність до критики та самокритики.
- Взаємодія (робота в команді).
- Міжособистісні навички та вміння.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.

- Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та Америки.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та дух підприємства.
- Турбота про якість.
- Бажання досягти успіху.

### **Фахові компетентності**

#### **Загальні метакомпетентності:**

- Уміння працювати в команді.
- Здатність до створення нових ідей (креативність).
- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовою.
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

#### **Фахові педагогічні метакомпетентності:**

- Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнень та освітніх потреб особистості.
- Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- Здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації та рівня розвитку особистості.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- Здатність створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самого себе.
- Здатність використовувати основи теорії та методології освіти в професійної діяльності.
- Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.
- Здатність володіння загальноприйнятими та інноваційними методами та прийомами аналізу тексту, мовних явищ.
- Здатність адекватно, повною мірою визначати авторську інформацію у тексті.
- Володіння термінологією даного теоретичного курсу.
- Знання актуальних сфер вивчення мовних явищ у сучасній науковій парадигмі знань у порівнянні з розвитком певних мовних явищ у давньоанглійській, середньоанглійській та новій англійській мові.

- Здатність критично аналізувати новітні досягнення з історії англійської мови.
- Здатність аналізувати тексти давньоанглійської мови.
- Здатність робити критико-аналітичний огляд сучасних наукових розробок вітчизняних і закордонних вчених.
- Здатність висловлювати власну точку зору з запропонованих на семінарських заняттях питань.

### **Очікувані результати навчання**

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**: традиційні підходи до викладу історичних явищ та змін у системі та структурі англійської мови; теоретичні аспекти вивчення англійської мови; **вміти**: описувати та аналізувати англійську мову давнього, середньоанглійського та нового періодів; читати та перекладати тексти англійською мовою різних культурно-історичних епох.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 24 лекційних годин, 20 годин семінарських занять, 3 кредити ECTS.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1.** Теоретичні аспекти вивчення історії англійської мови. Англійська мова стародавнього періоду.

Теоретичні аспекти вивчення історії англійської мови. Предмет і завдання курсу “Історія англійської мови”. Основні методологічні та лінгвістичні положення курсу. Джерела історії мови. Генеза розвитку мови. Мовні зміни. Причини еволюції мови. Сучасні германські мови. Ранній період історії германських мов: східні германські племена; північні германські племена; західні германські племена. Мовні ознаки германських мов: фонетичний склад; граматичний склад; словниковий склад. Хронологічна періодизація історії англійської мови. Стислий огляд періодів. Догерманська Британія. Германські поселення. Події зовнішньої історії. Давньоанглійські діалекти. Давньоанглійські писемні джерела. Давньоанглійська абетка. Давньоанглійська мова: історичні чинники періоду. Огляд давньоанглійської фонетики. Система голосних. Система приголосних. Граматика англійської мови: іменник; займенник; дієслово; синтаксис. Словниковий склад. Давньоанглійський період: розвиток фонетичного, граматичного та словникового складів англійської мови.

**Змістовий модуль 2.** Англійська мова середнього та нового періодів. Розвиток фонетичної та граматичної систем англійської мови. Генеза словникового складу.

Еволюція фонетичної системи англійської мови 11-18 століть. Еволюція граматичної системи англійської мови 11-18 століть. Розвиток словникового складу англійської мови 12-19 століть. Розвиток національної літературної англійської мови. Економічна і політична уніфікація. Розквіт культури; становлення друкарства. Проблеми зовнішньої політики; розповсюдження англійської мови. Розквіт літератури. Становлення письмового й мовного стандартів. Еволюція фонетичної системи англійської мови 11-18 століть. Орфографічні зміни у середньоанглійському періоді. Правила читання. Наголос. Ненаголошені голосні. Кількісні зміни у системі голосних. Великий зсув голосних. Зміни у системі приголосних. Еволюція граматичної системи англійської мови 11-18 століть. Основні тенденції розвитку граматичної системи: аналітизація англійської мови. Іменник: граматичні категорії. Займенник: класифікація займенників. Еволюція граматичної системи англійської мови 11-18 століть. Розвиток артиклів. Дієслово: розвиток нових граматичних форм та категорій. Зміни у синтаксисі англійської мови. Генеза словникового складу в 12-19 ст. Вплив запозичень на розвиток мови. Запозичення: французькі, скандинавські. Словотвір. Семантичні зміни.

## Рекомендована література

### Базова

1. *Аракин В.Д.* Очерки по истории английского языка. – М.: Высшая школа, 1983. – 56 с.
2. Введение в германскую филологию / Арсеньева Т.М и др. – М.: Высшая школа, 1983. – 78 с.
3. *Иванова И., Беляева Т., Чахоян Л.* История английского языка. – СПб.: Лань, 2001. – 345 с.
4. *Иванова И., Беляева Т., Чахоян Л.* Практикум по истории английского языка. – СПб.: Лань, 2000. – 58 с.
5. *Линский С.С.* Сборник упражнений по истории английского языка. – Л.: Наука, 1987. – 35 с.
6. Методичні рекомендації та практичні завдання з курсу „Історія англійської мови”. – Херсон: ХДП, 1993. – 68 с.
7. *Плоткин В.Я.* Очерк диахронической фонологии английского языка. – М.: Наука, 1989. – 98 с.
8. *Расторгуева Т.А.* История английского языка. – М.: Астрель, 2002. – 347 с.
9. *Расторгуева Т.А.* Очерки по исторической грамматике английского языка. – М.: Астрель, 2000. – 76 с.

### Допоміжна

10. *Степановичюс А.Ю.* Историческая фонология английского языка. – М.: Просвещение, 1987. – 45 с.
11. *Хаймович Б.С.* Стилий курс історії англійської мови. – К.: Наукова думка, 1998. – 66 с.
12. *Шахрай О.Б.* Короткий історичний довідник з фонетики і морфології англійської мови. – К.: Наукова думка, 1989. – 56 с.
13. *Ярцева В.Н.* Исторический синтаксис английского языка. – М.: Наука, 1999. – 35 с.
14. *Ярцева В.Н.* Историческая морфология английского языка. – М.: Наука, 1997. – 45 с.
15. *Ярцева В.Н.* Развитие национального литературного английского языка. – М.: Просвещение, 1997. – 87 с.
16. *Vaugh A.C.* A History of the English Language. Vol. 1-2. – N.Y., 1978. – 249 p.
17. *Brook G.S.* A History of the English Language. – L., 1997. – 167 p.
18. *English Vocabulary in use: pre-intermediate and intermediate;* Stuart Redman: Cambridge University Press, 1997. – 200 p.
19. *English Vocabulary in use: upper-intermediate and advanced;* Michael McCarthy, Felicity O'Dell: Cambridge University Press, 1994. – 200 p.
20. *Fisiak J.* An Outline History of English. Vol. 1. External History. – Poznan, 1993. – 58 p.
21. *The Cambridge History of the English Language. Vol. 1-2.* – Cambridge: CUP, 1992. – 987 p.
22. *Jespersen O.* Growth and Structure of English. – N.Y., 1999. – 69 p.
23. *Nist J.* A Structural History of English. – Oxford, 2001. – 89 p.
24. *Oxford Guide to British and American culture for learners of English / Editor Jonathan Crowther, Kathryn Kavanagh.* – Oxford: Oxford University Press, 1999. – 600 p.
25. *Rot S.* Old English. – Budapest, 1992. – 99 p.
26. *Sweet H.* A New English Grammar, Logical and Historical, 1-2. – Oxford, 1998. – 456 p.

27. Wyld Y. A Short History of English. – L., 1992. – 187 p.  
 28. Wyld H. A History of Modern Colloquial English. – L., 1997. – 79 p.

### Інформаційні ресурси

29. <http://studentam.net.ua/content/view/7434/95/>  
 30. [http://philology.kiev.ua/library/zagal/Movni\\_i\\_konceptualni\\_2011\\_37/042\\_048.pdf](http://philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_37/042_048.pdf)  
 31. <http://eprints.oa.edu.ua/402/>  
 32. <http://www.gmsys.net/teachers/english/general/engfict.htm>  
 33. [http://un.csu.ru/gazeta/74/1227\\_1.html](http://un.csu.ru/gazeta/74/1227_1.html)  
 34. <http://www.infolex.ru/Stepanov.html>  
 35. [http://www.agnuz.info/tl\\_files/reading\\_room/gadamer\\_text/](http://www.agnuz.info/tl_files/reading_room/gadamer_text/)  
 36. <http://www3.dbu.edu/uwc/documents/InterpretFiction.pdf>

**Форма підсумкового контролю успішності навчання** – екзамен.

**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, виконання тестових завдань.

## СТИЛІСТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

4 курс (бакалавр)

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є всі рівні структури мови (фонетичний, лексичний та граматичний).

### Міждисциплінарні зв'язки:

Стилістика тісно пов'язана з такими дисциплінами:

- 1) *загальним мовознавством*: функції мови як засобу спілкування та як системно-структурного утворення; поняття мова – мовленнєва діяльність – мовлення; парадигматика і синтагматика; значення;
- 2) *лексикологією*: слово; лексичне значення та його типи; фразеологічна одиниця і словосполучення;
- 3) *теоретичною граматикою*: парадигматика і синтагматика; мовні рівні; синтаксичні структури та синтаксичне значення; текст і дискурс;
- 4) *літературознавством*: поняття художнього тексту, система образів художнього тексту; жанр та індивідуальний стиль;
- 5) *культурологією*: естетична функція мови, жанр, стиль, норма, соціально-культурний контекст; а також з курсами «Загальне мовознавство», «Лексикологія англійської мови», «Теоретична граматика англійської мови», «Граматика англійської мови», «Стилістика англійської мови», «Фонетика англійської мови», «Інтерпретація тексту».

**Метою** теоретичного курсу "Стилістика англійської мови" є ознайомлення студентів з понятійним апаратом стилістичної теорії, проблемами та концепціями, що панують у сучасній стилістиці. Курс також має на меті ознайомлення студентів з сучасним станом науки про стилістику англійської мови, розвиток у студентів вміння робити самостійні висновки, аналізувати стилістичні явища, працюючи з мовним матеріалом. Метою викладання навчальної дисципліни є вироблення у студентів чіткого уявлення про стилістичну систему англійської мови, функціональні стилі, стилістичні засоби образності, видів і жанрів тексту англійської мови.

**Завдання курсу: теоретичні:** підвищення рівня підготовки студентів з теорії стилістики, що має сприяти науковому розумінню теоретичних основ вивчення мови як системи, мати навички самостійної роботи із спеціальною літературою, іншомовними джерелами, використовувати вивчений матеріал з стилістики для проведення глибокого стилістичного аналізу, що ґрунтується на всебічному аналізі стилістичних одиниць, засобів їх вираження в англійській мові. **Практичні:** розвиток у студентів самостійного критичного

мислення через набуття вмінь аналізувати стилістичні проблеми на тлі загальних мовознавчих концепцій, вмінь визначити основні стилістичні поняття; опанування студентами вмінням застосовувати положення та поняття стилістики на мовному та мовленнєвому матеріалі; коментувати, пояснювати та ілюструвати стилістичні явища в різних сферах функціонування мови, визначати їх стилістичні функції.

### **Компетентності здобувачів** **Загальні компетентності**

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Здатність до організації та планування.
- Базові загальні знання.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Елементарні комп'ютерні навички.
- Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

- Здатність до критики та самокритики.
- Взаємодія (робота в команді).
- Міжособистісні навички та вміння.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та Америки.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та дух підприємства.
- Турбота про якість.
- Бажання досягти успіху.

### **Фахові компетентності**

#### **Загальні метакомпетентності:**

- Уміння працювати в команді.
- Здатність до створення нових ідей (креативність).
- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовою.
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.



- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

#### **Фахові метакомпетентності:**

- Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнень та освітніх потреб особистості.
- Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- Здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації та рівня розвитку особистості.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- Здатність створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самого себе.
- Здатність використовувати основи теорії та методології освіти в професійній діяльності.
- Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.
- Знання ключових дефініцій комунікативних, соціокультурних, міжкультурних основ мовної комунікації, особистісних факторів комунікації.
- Здатність використовувати придбанні теоретичні знання при аналізі лінгвістичного аспекту міжкультурної комунікації, сфер та стилів комунікації, культурної специфіки невербальної комунікації.
- Здатність робити аналіз наукових статей, зорієнтованих на дослідження різних видів комунікації.
- Вміння оперувати базовими поняттями теоретичних і методологічних основ міжкультурної комунікації.

#### **Очікувані результати навчання**

У результаті вивчення теоретичної дисципліни студенти повинні **знати**:

- основні поняття і категорії стилістики;
- місце загальної, спеціальної стилістики в системі гуманітарних наук;
- етапи розвитку стилістики як наукової дисципліни;
- інвентар основних стилістичних засобів образності й наочності (тропів і фігур);
- ознаки мовних одиниць всіх підсистем досліджуваної мови в мікро- і макростилістичному аспектах;
- особливості функціонування одиниць досліджуваної мовної пари у мовленні (різних функціональних стилях, видах і жанрах тексту);
- функціональні стилі мови та їх головні жанри;
- головні стилістичні прийоми на рівні лексики, синтаксичні, графічні та фонетичні виразні засоби сучасної англійської мови;
- основні поняття, визначення та терміни стилістики;
- розуміти її місце серед інших лінгвістичних дисциплін;
- вміти здійснювати стилістичний аналіз виразних засобів англійської мови;
- проводити аналіз різних стилів мовлення.

У результаті вивчення теоретичної дисципліни студенти повинні **вміти**:

- послідовно та змістовно викладати теоретичний матеріал у відповідній мовній формі академічним стилем;
- віднаходити в текстах різноманітні стилістичні явища, визначати їх місце у відповідній класифікації та їхні стилістичні функції;

- робити комплексний лінгвостилістичний аналіз фрагментів тексту різних функціональних стилів та інтерпретацію фрагменту цілісного художнього тексту.
- визначати, пояснювати та ілюструвати прикладами основні категорії понятійного апарату стилістики;
- аналізувати стилістичні мовні особливості у різних видах і жанрах тексту;
- здійснювати стилістичний аналіз виразних засобів англійської мови;
- використовувати знання з курсу стилістики англійської мови для самостійного наукового дослідження;
- аналізувати головні стилістичні прийоми на рівні лексики, синтаксичні, графічні та фонетичні виразні засоби сучасної англійської мови й зазначати їхній прагматичний ефект;
- використовувати знання теорії у практичному викладанні англійської мови;
- працювати з науковою лінгвістичною літературою та знаходити інформацію, що може бути використана для аналізу мовних явищ та процесів у викладацькій практиці;
- обґрунтовувати проблемні стилістичні явища.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модуля, який включає лекційні і практичні заняття, самостійну роботу студентів, системи контролю і оцінювання знань, умінь та навичок студентів.

**Лекції** з курсу мають узагальнююче-описовий характер, включають теоретичний аналіз проблематики сучасної стилістики англійської мови. Теоретичні положення ілюстровані на матеріалі значної кількості текстів англійської мови, що сприяє розумінню студентами сутності викладених теоретичних постулатів.

**Семінарські заняття** з курсу присвячені вивченню, аналізу та обговоренню основних питань, які досліджуються на рівнях фонології, лексикології, морфології та синтаксису, з метою удосконалення іншомовних навичок та вмінь студентів, підвищення рівня їхньої комунікативної компетенції.

#### **Змістовий модуль 1.**

- **Стилїстика як дисциплїна лїнгвістичного циклу:** Предмет, цїлі та завдання стилїстики. Джерела англїйської стилїстики. Методи дослідження стилїстики. Фїлософські та загальнонауковї поняття стилїстики. Мїсце стилїстики в системї наук. Субстанційний, структурний та функціональний пїдходи до вивчення мови; функції мови. Стилїстика як теорїя інформації. Визначення інформації. Види інформації. Типи конотативної інформації. Принципова схема передачі інформації та її головнї компоненти. Основнї та вихїднї поняття стилїстики: мова-мовлення-мовленнєва дїяльнїсть, їнварїант-варїант, код-текст, парадигматика-синтагматика, опозиція-контраст, селекція-комбїнація, норма, стиль, синонїми, їх типи, лексико-стилїстична та синтактико-стилїстична парадигма, стилїстичний прийом та виразний засїб. Основнї поняття стилїстики як галузі лїнгвістичної науки.

- **Стилїстична фонетика та графіка:** Фонетичнї засоби стилїстики: алїтерація, асонанс, звукопис. Графічнї засоби стилїстики: вїдсутнїсть сегментації тексту, моделї сегментації тексту, значуща вїдсутнїсть фрагменту тексту, транспозиція графічної моделї тексту, особливї випадки графічної органїзації тексту.

- **Стилїстична морфологїя:** Поняття виразного засобу та стилїстичного прийому на морфологїчному рївнї. Стилїстичнї прийоми використання морфологїчних категорїй рїзних частин мови (їменникїв, прикметникїв, займенникїв, дїєприкметникїв, дїєслїв).

- **Стилїстична лексикологїя та фразеологїя:** Стилїстична диференціяція словникового складу сучасної англїйської мови. Стилїстичнї функції нейтральних слїв. Стилїстичнї функції слїв, що не входять до лексико-стилїстичної парадигми.

- Стилістична семасіологія: Поняття вторинної номінації та принципи перенесення найменувань. Фігури заміщення як виразні засоби семасіології: фігури кількості, фігури якості.

- Стилістичний синтаксис: Виразні засоби синтаксису. Стилістичні прийоми синтаксису.

- Стилістична диференціація англійської мови: Визначення функціонального стилю. Класифікація функціональних стилів. Офіційно-діловий й публіцистичний стилі.

### Рекомендована література

#### Базова:

1. *Арнольд И.В.* Стилистика современного английского языка (Стилистика декодирования): Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. "Иностр. яз.". – 3-е изд. – М. : Просвещение, 1990. – 300с.
2. *Арнольд И.В.* Стилистика современного английского языка. – М.: Флинта, Наука, 2002, - 384 с.
3. *Березина Р.С., Остапенко В.І.* Основні методологічні принципи лінгвостилістичного аналізу художнього тексту. Кам.-Под.: Абетка-НОВА, 2004.
4. *Гуревич В.В.* English Stylistics: Стилистика английского языка: учебное пособие. – М.: Флинта, Наука, 2011. – 72 с.
5. *Єфімов Л.П., Ясінецька О.А.* Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Навчально-методичний посібник. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 240 с.
6. *Зацний Ю.* Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. – Львів : ПАІС. – 228 с.
7. *Знаменская Т.А.* Стилистика английского языка. Основы курса / Stylistics of the English Language. Fundamentals of the Course. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 208 с.
8. *Дудолодова О.В.* : ХНУ імені В.Н. Каразіна : [http2010://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3474](http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3474)
9. *Жуковська В. В.* (2010) Основи теорії та практики стилістики англійської мови: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Основи теорії та практики стилістики англійської мови: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. [Teaching Resource] <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/12670>
10. *Кухаренко В.А.* Практикум з стилістики англійської мови : Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 160 с.
11. *Кухаренко В.А.* Інтерпретація тексту: Учебник для студентов филологических специальностей. – 3-е изд., испр. – Одесса : Латстар, 2002.
12. *Кухаренко В.А.* Інтерпретація тексту. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 272 с.
13. *Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В.* Стилистика английского языка. – К.: ВШ, 1991. – 270 с.
14. *Скребнев Ю.М.* Основы стилистики английского языка: Учебник для институтов и факультетов иностр. яз. – М.: Астрель, 2003. – 221 с.
15. *Тексти лекцій з дисципліни «Стилістика англійської мови» для студентів IV курсу / Укладач С. В. Боднар.* — Одеса: Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, 2008. — 80 с. *Паращук В. Ю та ін.* Reading and Analyzing English Texts. – Кіровоград, 2004. – 201 с.
16. *Clark, U.* (1996) An introduction to stylistics. Cheltenham: Stanley Thornes.
17. *Christiana Gregoriou.* English Literary Stylistics : McMillan, Palgrave, 2008, 224pp.
18. *English Stylistics. A Bibliography* By Richard W. Bailey and Dolores M. Burton.
19. *Goatly, A.* (2000) Critical reading and writing: an introductory coursebook. London: Routledge.
20. *Haynes, J.* (1992) Introducing stylistics (2nd edn.). London: Routledge.

21. *Jesley Jeffries and Dan McIntyre. Stylistics (Cambridge Textbooks in Linguistics), 2010.*
22. *Lectures in Stylistics of the English language and Method Guides for Seminars (Лекції зі стилістики англійської мови та методичні вказівки для семінарів (англійською мовою)): навчально-методичний посібник / Т.Т. Врбель / від. ред. Когут Аттіла; М-во освіти і науки України, Зак. угор. ін-т. – Ужгород: ПоліПрінт, 2010. – 140 с. – ISBN 978-966-2595-03-1*
23. *Karolina Lototska English stylistics (Textbook) Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 254 с.*
24. *Montgomery, M., Durant, A., Fabb, N., Furniss, T., & Mills, S. (2000) Ways of reading (2nd edn.). London: Routledge.*
25. *Paul Simpson. Stylistics: A Resource Book for Students, 2004. – 207 pp.*
26. *Peter Verdonk. Stylistics : Oxford University Press, 2002, 124 pp.*
27. *Skrebnev Y.A. Fundamentals of English Stylistics. – Moscow : Editorial УРСС, 1994.*
28. *Znamenskaya J.A. Stylistics of the English Language. М., 2004*
29. *Wales K. A Dictionary of Stylistics. – London : Longman, 2001.*

#### Допоміжна:

1. *Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської і української мов. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 328 с.*
2. *Загнітко А. Лінгвістика тексту: Навчальний посібник. – Донецьк: Дон НУ, 2003. – 158 с.*
3. *Кульгавова Л.В. и др. Issues in English Philology: Study Manual. – Иркутск: Издательство Иркутского государственного лингвистического университета, 2012. – 341 с.*
4. *Лотоцька К. Стилiстика англiйської мови: Навчальний посiбник. – Львiв: Видавничий центр ЛНУ iм. I. Франка, 2008. – 254 с.*
5. *Миловидов В.А. От семиотики текста к семиотике дискурса: Пособие по спецкурсу. – Тверь: Тверской гос. ун-т, Ин-т «Открытое общество» (Фонд Сороса), 2000. – 93 с.*
6. *Науменко А.М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики). – Вінниця: Нова Книга, 2005. – 416 с.*
7. *Семенець О.О. Синергетика поетичного слова. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2004. – 338 с.*
8. *Shurma, Svitlana Навчально-методичні матеріали з дисципліни "Стилiстика англiйської мови"2014 <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/9722>*
9. *Simpson P. Stylistics: A Resource Book for Students. – London, New York: Routledge, Taylor&Francis Group, 2004. – 250 p.*
10. *Stockwell P., Whiteley S. The Cambridge Book of Stylistics. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 673 p.*
11. *Stylistic Aspects of Translation. Стилiстичнi аспекти перекладу / О.В. Ємець, В.В. Якуба. – Хмельницький :ХНУ, 2010. – 44с.*
12. *Tayeva R.M., Orazbekova I. G. LECTURES ON THE ENGLISH STYLISTICS Almaty «Kazakh University» 2014.*

#### Інформаційні ресурси

- <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3474>  
[http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc\\_id=1471914](http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1471914)  
<http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/30727>  
<http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/22784>  
<https://prom.ua/p222387850-stilistika-anglijskoyi-movi.html>  
[https://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics\\_\(field\\_of\\_study\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Stylistics_(field_of_study))

<http://www.britannica.com/science/stylistics>  
<https://www.llas.ac.uk/resources/gpg/2755>  
[http://www.myenglishpages.com/site\\_php\\_files/writing-stylistics.php](http://www.myenglishpages.com/site_php_files/writing-stylistics.php)  
<http://literarydevices.net/>  
<http://youreng.narod.ru/stylistics.html>

**Форма підсумкового контролю успішності навчання** – екзамен.

**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, виконання тестових завдань.

## ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ПЕРЕКЛАДУ

3 курс (бакалавр)

Переклад – лінгвістичний процес, міжмовне перетворення або трансформація тексту мови оригіналу в текст іншої мови; засіб забезпечити можливість спілкування (комунікації) між людьми, що говорять різними мовами. У зв'язку з цим для теорії перекладу особливе значення мають дані комунікативної лінгвістики: про особливості процесу мовної комунікації; про специфіку прямих та непрямих мовленнєвих актів; про вплив контексту і ситуації спілкування на розуміння тексту; про інші чинники, що визначають комунікативну поведінку людини.

Процесом перекладу називаються дії перекладача зі створення тексту. Теорія перекладу – логічно обґрунтована модель двомовної комунікації; теоретична частина лінгвістики перекладу (розділу мовознавства, що вивчає переклад як лінгвістичне явище).

Перекладознавство охоплює будь-які концепції, положення та спостереження, що стосуються перекладацької практики, способів і умов її здійснення, різних факторів, які чинять на неї прямий або непрямий вплив.

У широкому сенсі термін "теорія перекладу" протиставляється терміну "практика перекладу" і при такому розумінні збігається з поняттям "перекладознавство". У більш вузькому сенсі "теорія перекладу" включає лише власне теоретичну частину перекладознавства і протиставляється його прикладним аспектам. У теорії перекладу розрізняються такі основні напрямки: загальна теорія перекладу – розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає найбільш загальні лінгвістичні закономірності перекладу, незалежно від особливостей конкретної пари мов, що беруть участь в процесі перекладу, способу здійснення цього процесу та індивідуальних особливостей конкретного акту перекладу; приватні теорії перекладу – вивчають лінгвістичні аспекти перекладу з однієї мови на іншу мову; спеціальні теорії перекладу – розкривають особливості процесу перекладу текстів різних типів і жанрів, а також вплив на характер цього процесу мовних форм та умов його здійснення.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Курс «Теорія та методика перекладу» має щільний зв'язок з такими дисциплінами перекладознавчого циклу як: основи редагування, курс художнього перекладу, спецкурс з жанрології в перекладі. Цей курс також тісно пов'язано з порівняльною стилістикою англійської та української мов, інтерпретацією тексту.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

3. Теоретичні аспекти перекладу.
4. Методологічні засади перекладу.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Теорія та методика перекладу» є ознайомлення студентів з понятійним апаратом теорії перекладу, проблемами та концепціями, що панують у сучасному перекладознавстві.

**Основними завданнями** вивчення дисципліни «Теорія та методика перекладу» є розвиток у студентів самостійного критичного мислення через набуття вмінь відтворення

мовних одиниць і явищ лексикологічного, граматичного й стилістичного аспектів англійської й української мов; аналіз перекладацьких проблем на тлі загальних мовознавчих концепцій; опанування студентами вміння застосовувати положення та поняття теорії перекладу на мовному та мовленнєвому матеріалі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні: **знати:** теоретичний матеріал з курсу теорії та методики перекладу, а саме: теоретичні та методологічні аспекти перекладу, теоретичні та практичні проблеми процесу перекладу;

**вміти:** послідовно та змістовно викладати теоретичний матеріал у відповідній мовній формі академічним стилем; використовувати різні способи відтворювання лексикологічних та граматичних труднощів англійської мови українською та навпаки; робити переклад фрагментів тексту різних функціональних стилів та цілісного художнього тексту.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин, з них 46 аудиторних (24 лекційні години, 22 години семінарських занять, 79 годин самостійної роботи), 3,5 кредитів ECTS.

### Загальні компетентності

**Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Здатність до організації та планування.
- Базові загальні знання.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Навички роботи з новітніми інформаційними технологіями.
- Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

- Здатність до критики та самокритики.
- Взаємодія (робота в команді).
- Міжособистісні навички та вміння.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.

**Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- Розуміння культури та звичаїв англійських країн.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та дух підприємства.
- Турбота про якість.
- Бажання досягти успіху.

### Фахові компетентності

#### Загальні метакомпетентності:

- Уміння працювати в команді.
- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.

- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовою.
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

#### **Фахові метакомпетентності:**

- Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.
- Здатність визначати міжкультурні аспекти сучасного перекладознавства.
- Здатність з'ясовувати проблеми та тенденції сучасного аудіовізуального перекладу.
- Уміння аналізувати наукові доробки світових перекладознавчих шкіл.
- Уміння аналізувати наукові доробки українських перекладознавчих шкіл сьогодення.
- Здатність до аналітичної роботи з теоретичною, методичною і довідковою літературою та словниками різних типів.

#### **Очікувані результати навчання**

Студенти повинні

**знати:** базисні категорії перекладу та концепції сучасного перекладознавства; терміносистему перекладознавства та суміжних наук; особливості та труднощі здійснення аудіовізуального перекладу; професійні компетенції перекладача.

**вміти:** застосовувати теоретичні засади сучасного перекладознавства для якісного здійснення перекладу текстів різних функціональних стилів; оперувати термінологією перекладознавства та суміжних наук.

#### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1.** Цілі та завдання теорії перекладу. Еквівалентність перекладу. Типи еквівалентів. Еквівалентність та адекватність як базисні категорії перекладознавства. Основні аспекти процесу перекладу. Основні типи перекладу. Поняття критики перекладу. Основні критерії оцінювання якості перекладу. Поняття техніки перекладу. Основні етапи процесу перекладу. Перекладацька адаптація та перекладацька репродукція як перекладацькі стратегії.

**Змістовий модуль 2.** Переклад еквівалентної / неповноеквівалентної / безеквівалентної лексики. Переклад слів – "фальшивих друзів" перекладача. Поняття перекладацької стратегії та тактики. Поняття перекладацької трансформації. Теорія еквівалентів за проф. Рецкером Я.Й. Засоби та прийоми перекладу. Особливості відтворення ідіостилю вихідного тексту в перекладі. Лексико-граматичні та стилістичні проблеми перекладу. Специфіка перекладу нехудожніх текстів.

## Рекомендована література

### Основна література

1. *Бреус Е.В.* Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: Учебное пособие. 3-е изд. – М.: Изд-во УРАО, 2002. – 208 с.
2. *Казакова Т.А.* Imagery in Translation. Практикум по художественному переводу: Учебное пособие на английском языке. – СПб: Союз, 2003. – 320 с.
3. *Комиссаров В.Н., Коралова А.Л.* Практикум по переводу с английского языка на русский. – М.: Высшая школа, 1990. – 127 с.
4. *Коптілов В.В.* Актуальні питання українського художнього перекладу. – К.: Дніпро, 1971. – 132 с.
5. *Корунець І.В.* Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 448 с.
6. *Мірам Г.Е. та ін.* Основы перекладу: Курс лекцій. Навчальний посібник. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 240 с.
7. *Мірам Г.* Алгоритми перекладу: Вступ. курс з формалізації перекладу (англ. мовою) / За ред. М. Даймонда. – К.: Твім інтер, 1998. – 176 с.
8. *Новикова М.А.* Прекрасен наш союз. Литература – переводчик – жизнь: Лит.- крит. очерки. – К.: Рад. письменник, 1986. – 224 с.
9. *Райс К.* Классификация текстов и методы перевода // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 202 – 228.
10. *Рецкер Я.И.* Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 1974. – 216 с.
11. *Слепович В.С.* Курс перевода (английский русский язык). – Мн.: ТетраСистемс, 2002. – 272 с.

### Додаткова література

1. *Торон П.* Тотальный перевод. – Тарту: Изд-во Тартуского ун-та, 1995. – 220 с.
2. *Фінкель О.М.* Теорія та практика перекладу. – Харків: ДВУ, 1929. – 168 с.
3. *Швейцгер А.Д.* Текст и перевод. – М.: Наука, 1988. – 120 с.
4. *Экономакис Э.* Какие мы разные! How different we are! – СПб: КАРО, 2001. – 224 с.
5. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies.* – London; New York: Routledge, 1998.
6. *Kade O.* Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung // Übersetzungswissenschaftliche Beiträge 3. – Leipzig, 1980. – S. 194–294.
7. *Neubert A.* Pragmatische Aspekte der Übersetzung // Beih. II. Fremdsprachen. – Leipzig, 1968. – S. 21–38.
8. *Newmark P.* Approaches to Translation. – Oxford: Pergamon Press, 1982. – 284 p.
9. *Nida E.* Towards a Science of Translation. – Leiden, 1964. – 178 p.
10. *Venuti L.* The Translator's Invisibility. A History of Translation. – London; New York: Routledge, 1995. – 353 p.
11. *Vinay J.-P., Darbelnet J.* Comparative Stylistics of French and English: a Methodology for Translation // The Translation Studies Reader. – London; New York: Routledge, 2000. – P. 84–93.

**Форма підсумкового контролю успішності навчання** – екзамен.

**Засоби діагностики успішності навчання** – усне опитування, написання самостійних робіт.



## ВСТУП ДО КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

1 курс (бакалавр)

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Вступ до корпусної лінгвістики” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців ступеня вищої освіти “бакалавр”, напряму 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика).

Курс “Вступ до корпусної лінгвістики” розрахований на студентів ступеня вищої освіти «бакалавр» денної форми навчання факультету іноземної філології і пропонує базисні теоретичні засади з вивчення корпусної лінгвістики (прикладної лінгвістики), що є необхідною складовою формування професійної компетенції майбутніх перекладачів з іноземної мови українською.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є—основні теоретичні засади та практичне втілення здобутків корпусної лінгвістики як міждисциплінарної науки, що межує з мовознавством та програмним забезпеченням, комп’ютерними технологіями та інноваціями. Розвиток у студентів самостійного критичного мислення через набуття вмінь відтворення мовних одиниць і явищ лексикологічного, граматичного й стилістичного аспектів англійської й української мов, аналізувати перекладацькі проблеми на тлі загальних мовознавчих концепцій, опанування студентами вмінням застосовувати положення та поняття теорії перекладу на мовному та мовленнєвому матеріалі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Вступ до корпусної лінгвістики” студент повинен: **знати** наукову термінологію в галузі прикладної лінгвістики; основні напрямки наукових досліджень в галузі прикладної лінгвістики; різницю в тематичному охопленні вітчизняної та англійської шкіл прикладної лінгвістики; основні проблеми розв’язані та ті, що потребують розв’язку в галузі прикладної лінгвістики; напрямки подальшого розвитку прикладної лінгвістики; уміти розрізняти до якого з напрямків прикладної лінгвістики відноситься та чи інша задача; окреслити напрямки розвитку прикладної лінгвістики.

**Міждисциплінарні зв’язки:** корпусна лінгвістика тісно взаємодіє з мовознавством, лексикологією, програмуванням, філософією, історією, логікою, соціологією, соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, літературознавством, медициною, психологією, фізіологією, географією, математикою. Корпусна лінгвістика – це комплекс численних дисциплін, які то зближуються, то перехрещуються, то розходяться. Таким чином, корпусна лінгвістика базується на знаннях як з лінгвістичних та прикладних дисциплін, та і нелінгвістичного плану і є узагальнювальною дисципліною, що підвищує як лінгвістично-професійний, так і інтелектуальний рівень майбутнього фахівця.

### Мета та завдання навчальної дисципліни

#### **Мета курсу:**

познайомити студентів з основами корпусної лінгвістики в рамках емпіричного підходу до вивчення мови, з концепціями корпусної лінгвістики, дати їм можливість засвоїти основи корпусних технологій, набути навичок роботи з корпусами, визначити місце дисципліни у комплексі дисциплін лінгвістичного циклу, показати теоретичне та практичне значення корпусів для проведення справжніх наукових лінгвістичних досліджень в межах доказової лінгвістики.

Курс передбачає розширення загально-лінгвістичної підготовки студента, а також ознайомлення з основними напрямками, ідеями і проблемами сучасного мовознавства, і особливо, застосування лінгвістичних знань на практиці. Адже майбутньому філологу необхідні загальні лінгвістичні знання для того, щоб свідомо орієнтуватися у своєму предметі, розуміти зміни теоретичних положень і підходів до вивчення мови, перебудов у навчальних програмах, уміти правильно оцінити нові досягнення в науці, а також ефективно використати набуті знання.

Роль та місце курсу в інтеграції навчального процесу та професійної підготовки магістра визначається тим, що за своїм змістом він носить яскраво виражений комплексний характер. Для вивчення дисципліни необхідні знання, вміння та компетенції, які студенти отримують при вивченні дисциплін, які складають фундамент лінгвістичної освіти, закладений у бакалавріаті (загальне мовознавство, лексикологія, стилістика, граматики англійської мови, теорія та практика перекладу), а також загальних гуманітарних дисциплін (лінгвокраїнознавство, лінгвокультурологія, основи міжкультурної комунікації, історія англомовних країн).

### **Завдання курсу:**

- **теоретичні:** розширення загально-лінгвістичної підготовки студента, а також ознайомлення з основними напрямками, ідеями і проблемами сучасного мовознавства, і особливо, застосування лінгвістичних знань на практиці;
  - ознайомити з корпусом Corpora;
  - забезпечити оволодіння студентами методикою текстів з бази Corpora;
- **практичні:** навчити здійснювати відбір, моделювання та опрацювання корпусних текстів;
  - забезпечити оволодіння студентами методикою редакційно-технічної обробки корпусних текстів.
    - створювати словникову статтю;
    - визначати тип та розмір корпусу, необхідний для дослідження;
    - проводити перевірку дослідницького питання на валідність використання даного методу;
    - проводити перевірку корпусного дослідження на повторюваність;
    - користуватися загальнодоступними та спеціалізованими пошуковими системами для проведення дослідження на базі корпусів;
    - укладати власний корпус з дотриманням правил форматування та сегментації;
    - інтерпретувати результати корпусного дослідження;
    - користуватися інструментами для візуалізації результатів корпусного дослідження.

### **Компетентності здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр з навчальної дисципліни “Вступ до корпусної лінгвістики”**

#### *Загальні компетентності*

#### **1. Інструментальні** (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):

Здатність до аналізу та синтезу.

Здатність до організації та планування.

Базові загальні знання.

Засвоєння основ базових знань з професії.

Усне і письмове спілкування іноземною мовою.

Експериментальні комп'ютерні навички.

Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).

Розв'язання проблем.

Прийняття рішень.

#### **2. Міжособистісні** (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):

Здатність до критики та самокритики.

Взаємодія (робота в команді).

Міжособистісні навички та вміння.

Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.

Етичні зобов'язання.

### **3. Системні** (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):

Здатність застосовувати знання на практиці. Дослідницькі навички та вміння.

Здатність до навчання.

Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.

Здатність породжувати нові ідеї (креативність).

Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та США.

Здатність працювати самостійно.

Планування і управління проектами.

Ініціативність та дух підприємства.

Турбота про якість.

Бажання досягти успіху.

#### ***Фахові філологічні метакомпетентності***

Знати теоретичний та практичний матеріал з дисципліни; лінгвокраїнознавчі особливості англійської мови та лінгвокультурні особливості життя людей в англійськомовних країнах.

Здатність адекватно поводитися у комунікативних ситуаціях, демонструючи мовленнєву поведінку, характерну для носіїв мови із дотриманням особливостей вимови та інтонації, властивих мовленню носіїв англійської мови.

Здатність працювати з корпусами текстів. Вміти задавати необхідні параметри при укладанні лінгвістичних корпусів.

Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.

Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями. Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з практичної фонетики для вирішення практичних завдань в галузі англійської мови.

#### **Перелік знань та умінь студентів**

**студенти повинні знати:** методи й понятійний (термінологічний) апарат корпусної лінгвістики; історію становлення корпусних досліджень від перших паперових конкордансів до сучасності; комп'ютерний інструментарій корпусної лінгвістики; основні типи існуючих корпусів;

**студенти повинні вміти:** укладати корпуси; працювати із програмними засобами й інформаційними ресурсами корпусної лінгвістики; використовувати корпусні бази даних в лінгвістичних дослідженнях та з метою навчання і вивчення іноземної мови.

### **4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1. Корпусна лінгвістика як галузь прикладного мовознавства**

**Тема 1.** Основні поняття та визначення корпусної лінгвістики. Лінгвістичні (мовні) та нелінгвістичні корпуси.

**Тема 2.** Корпусні студії: історична ретроспектива та сучасний стан. Історія лінгвістичних корпусів: від картотеки до корпусу. Корпусна лінгвістика: сучасний стан. Корпусна лінгвістика в Україні. Класифікація (типологія) корпусів за різними принципами.

**Тема 3.** Типи корпусів за завданнями. Типи корпусів за формальними ознаками.

#### **Змістовий модуль 2. Корпусна лінгвістика у практичних дослідженнях**

**Тема 1.** Корпус текстів природної мови. Попередня робота зі створення корпусу: проблеми репрезентативності, відбір джерел, зовнішні та внутрішні критерії відбору. Нормалізація файлів. Графематичний аналіз. Паралельні корпуси. Проблема вирівнювання. Стандартизація в корпусній лінгвістиці. Мовні засоби представлення розмічених текстів.

**Тема 2.** Поняття корпусної розмітки. Засоби створення та розмітки корпусів: поняття розмітки, типи розмітки. Автоматичний морфологічний та синтаксичний аналіз. Металінгвістична розмітка.

**Тема 3.** Технології створення корпусів та комп'ютерні програми для роботи з корпусом. Міжнародні стандарти та проекти (TEI, EAGLES, CDIF, XCES).

**Тема 4.** Використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях. Огляд існуючих корпусів різних типів. Закордонні національні корпуси. Корпуси англійської мови. Корпус української мови.

**Тема 5.** Спеціальні корпуси. Менеджери корпусів. Корпус як пошукова система. Мова запитів. Вихідні інтерфейси. Порівняльний аналіз. Корпусні дослідження. Лексичні дослідження, які базуються на корпусах. Граматичні дослідження, які базуються на корпусах. Семантичні дослідження, які базуються на корпусах. Використання корпусів в соціології, історичних та політичних науках.

### Рекомендована література

#### Базова

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. – М.: Высш.шк., 1986. – 295 с.
2. Гвишиани Н.Б. Практикум по корпусной лингвистике: Учеб. пособие по английскому языку. – М.: Издательство Высшая школа, 2008.
3. Захаров В.П. Корпусная лингвистика. Учебно-метод. пособие. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2006.
4. Захаров В.П. Информационно-поисковые системы: Учебно-метод. пособие. — СПб.: Издательство СПбГУ, 2005.
5. Рыков В.В. Курс лекций по корпусной лингвистике. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rykov-cl.narod.ru/c.html>.
6. Жуковська В.В. Вступ до корпусної лінгвістики. Навчальний посібник. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. — 142 с.
7. Зазначена література знаходиться в достатній кількості в методичному кабінеті кафедри ТПП англійської мови або наявна в електронному варіанті.

#### Допоміжна

1. Актуальные проблемы современной лингвистики. Антология: Учеб. пособие. – М.: Издательство Флинта-Наука, 2009.
2. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику: Учеб. пособие. – М.: ЛКИ, 2007.
3. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Издательство Едиториал УРСС, 2005.
4. Доклады научной конференции «Корпусная лингвистика и лингвистические базы данных» / Под ред. А.С. Герда. СПб., 2002.
5. Зубов А.В. Информационные технологии в лингвистике: Учеб. пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2004.
6. Информационные системы (документальный поиск): Учебное пособие. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2002.
7. Информационные технологии: Основы работы с программными средствами и информационными ресурсами Интернет: Практикум / Сост. Захаров В.П., Арбатская О.А.; Под ред. В.П. Захарова; Санкт-Петербург. Гос. ун-т культуры и искусств. – СПб.: Издательство СПбГУКИ, 2003.
8. Коваль С.А. Лингвистические проблемы компьютерной морфологии. – СПб.: Издательство С.-Петербур. ун-та, 2005.

9. Коваль С.А. Роль корпуса в создании реалистичных моделей словоизменительной морфологии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://skowal.narod.ru/research/corpora2006/Koval\\_Corpora.2006.htm](http://skowal.narod.ru/research/corpora2006/Koval_Corpora.2006.htm).
10. Марчук Ю.Н. Основы компьютерной лингвистики. – М.: Издательство МПУ, 2000.
11. Плуноян В.А. Почему современная лингвистика должна быть лингвистикой корпусов? (Публичная лекция, прочитанная 01.10.2009). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.polit.ru/lectures/2009/10/23/corpus.html>.
12. Труды Международного семинара по компьютерной лингвистике и ее приложениям «Диалог-2000» - «Диалог-2011».
13. Шаров С.А. Параметры описания текстов корпуса. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bokrcorpora.narod.ru/header.html>.
14. Шаров С.А. Формат выходного представления корпуса текстов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bokrcorpora.narod.ru/format.html>.
15. Aarts Jan. Комментарий к статье «A New Corpus of English» (Sidney Greenbaum) // Directions in Corpus Linguistics. Berlin, 1992.
16. Baker P., Hardie A., McEnery T. A Glossary of Corpus Linguistics. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006.
17. Biber D., Conrad S., Reppen R. Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use. – Cambridge University Press, 1998. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://books.google.com/books?id=2h5F7TXa6psC>
18. Bookmarks for corpus-based linguistics. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.devoted.to/corpora>
19. Burnard L. The Text Encoding Initiative: an Overview. // Spoken English on Computer / Leech G., Myers G., Thomas J. (eds.) New York, 1995. P. 223–235.
20. Corpora in cognitive linguistics : corpus-based approaches to syntax and lexis / Ed. by S.Th. Gries, A. Stefanowitsch. – Berlin et al: Mouton de Gruyter, 2006.
21. Corpus Linguistics Beyond the Word: Corpus Research from Phrase to Discourse / Ed. by E. Fitzpatrick. – Amsterdam, New York: Rodopi, 2007.
22. Corpus Linguistics: An International Handbook / Ed. by A. Lüdeling, M. Kytö. – Vols. 1-2. – Berlin et al: Walter de Gruyter, 2008.
23. Developing linguistic corpora: a guide to good practice / Ed. by M. Wynne. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/index.htm>
24. Kennedy G. An Introduction to Corpus Linguistics. – London: Longman, 1998.
25. Leech G. Corpus Annotation Schemes // Literary and Linguistics Computing. 2003. Vol. 8. N. 4. P.275–281
26. McEnery T., Wilson A. Corpus Linguistics. – Edinburgh University Press, 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: [http://books.google.com/books?id=nwmgdvN\\_akAC](http://books.google.com/books?id=nwmgdvN_akAC)
27. Sharoff S. Towards Basic Categories for Describing Properties of Texts in a Corpus. In *Proc. of Language Resources and Evaluation Conference (LREC04)*. May, 2004, Lisbon, Portugal // <http://www.comp.leeds.ac.uk/ssharoff/texts/lrec-04.pdf>
28. Sinclair J.M. Corpus, Concordance, Collocation. – Oxford: Oxford University Press, 1991.

#### **Посилання на інформаційні ресурси:**

1. Британський Національний корпус: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
2. Корпус сучасної американської англійської мови: <http://www.americancorpus.org/>
3. Програма фундаментальних досліджень Президиума РАН «Корпусна лінгвістика» <http://www.corplingran.ru/links.html>
4. XML Corpus Encoding Standard Document <http://www.xces.org/>

5. Professor Tony McEnery (Lancaster University) delivers the annual John Sinclair Lecture at the University of Birmingham's English department on Thursday 9 May 2013. "Primed for Violence? A corpus analysis of jihadist discourse"

<https://www.youtube.com/watch?v=dj5SXGgT11U>

6. Виктор Бочаров «Корпусная лингвистика» - лекція: <https://vimeo.com/27140749>

7. <http://linguistlist.org/sp/GetWRListings.cfm?WRAbbrev=Software#wr97> - програмний каталог.

8. <http://linguistlist.org/sp/get-software.cfm?submissionid=12195716> – PRESEMT програма (безкоштовна) для перекладачів.

9. <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/> - програма-аналізатор фонетичної складової мовлення.

10. <http://www.speech.kth.se/snack/> - аналізатор звукових хвиль.

11. <http://wordnet.princeton.edu/> - лексична база знань англійської мови.

12. <http://www.lx.ugent.be/toolbox/> - зовнішній каталог програм для лінгвістичних досліджень.

13. [http://www.bmanuel.org/clr2\\_tt.html](http://www.bmanuel.org/clr2_tt.html) - каталог посилань з корпусної лінгвістики.

14. <http://www.langsoft.ch/> - програмне забезпечення для обробки і розбору природних мов, перевірка орфографії, машинний переклад, тезауруси, атрибуції тексту для англійської, німецької, французької, італійської мов.

15. <http://similis.org/linguaetmachina.www/index.php> - similis повнофункціональний інструмент машинного перекладу для менеджерів проектів і перекладачів (аналіз попередніх перекладів, генерування пам'яті перекладів (ТМ) і застосування його до всіх нових проектів).

16. <http://ironcreek.net/phpsyntaxtree/> - веб-додаток (безкоштовний), який конвертує речення в синтаксичне дерево.

**3. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.**

**4. Засоби діагностики успішності навчання – усне/письмове опитування.**

## СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРИКЛАДНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1 курс (магістратура)

Предметом вивчення навчальної дисципліни постають теоретичні та практичні аспекти залучення сучасних комп'ютерних технологій для вирішення лінгвістичних завдань.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці» має щільний зв'язок із такими дисциплінами: «Теорія та практика перекладу», «Переклад та редагування текстів різних функціональних стилів», «Практика усного та письмового перекладу», «Базисні засади перекладу», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов». Крім цього, навчання цього курсу спирається на положення загальної теорії перекладу, часткових та спеціальних теорій перекладу, міжкультурної комунікації, порівняльної граматики англійської та української мов, урахування яких забезпечує ефективне вирішення лінгвістичних та перекладознавчих проблем.

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модуля «Медійна складова перекладацької компетенції».

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці» постає формування у студентів медійної складової перекладацької компетенції, що забезпечить здійснення автоматичного перекладу, створення електронних словників і корпусів текстів, розробку лінгвістичного забезпечення.

Основними завданнями курсу «Сучасні інформаційні технології у прикладній лінгвістиці» постають:

- ознайомити студентів із сучасними інформаційними технологіями для вирішення лінгвістичних завдань;
- сформувати базові уявлення про ключові елементи програмного перекладацького комплексу, який у взаємодії з різними типами електронних словників, енциклопедій, довідкових інтернет-джерел забезпечить ефективну роботу перекладача та підвищує його продуктивність;
- сформувати у студентів основи медійної компетенції як однієї з головних професійних компетенцій спеціаліста в галузі прикладної лінгвістики;
- надати практичний досвід користування системами машинного перекладу;
- надати навички роботи з лінгвістичним матеріалом, його аналізом та використанням для вирішення конкретних задач з автоматичної обробки текстів природною мовою та комп'ютерної лінгвістики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин, 3,5 кредитів ЕКТС.

### **Компетентності здобувачів**

#### **Загальні компетентності**

**Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):**

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Навички використання новітніх інформаційних технологій.
- Уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

**Міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):**

- Здатність до критики та самокритики.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.
- Володіння державною мовою.

**Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):**

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Розуміння культури та звичаїв англomовних країн.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та креативність.

#### **Фахові компетентності**

##### **Загальні метакомпетентності:**

- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовами.

- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.

- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Уміння висловлювати власну точку зору із запропонованих питань.

#### **Фахові метакомпетентності:**

- Медійна компетенція як складова професійної перекладацької компетентності.
- Уміння використовувати новітні інформаційні технології задля ефективного здійснення різних видів перекладу.
  - Уміння користуватися програмним забезпеченням перекладача у практичній діяльності, пошуковими системами в мережі Інтернет для покращення якості виконання перекладів.
  - Здатність до використання систем машинного перекладу.
  - Здатність до аналітичної роботи з теоретичною, методичною і довідковою літературою та словниками різних типів, у тому числі електронними джерелами.

#### **Очікувані результати навчання**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: теоретичні та практичні аспекти машинного перекладу, його недоліки і переваги; особливості користування програмним забезпеченням у перекладацькій діяльності, пошуковими системами в мережі Інтернет; основи здійснення автоматичного перекладу, створення електронних словників і корпусів текстів, розробку лінгвістичного забезпечення;

вміти: застосовувати новітнє програмне забезпечення у практичній роботі з лінгвістичним матеріалом; ефективно використовувати системи машинного перекладу та обов'язково залучати основні процедури з постредагування текстів перекладів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

**Змістовий модуль 1.** Медійна складова перекладацької компетенції.

Професійні компетенції перекладача. Медійна компетенція як складова професійної компетенції перекладача. Теорія окремих видів перекладу та комп'ютерний переклад. Автоматичне анотування та реферування текстів. Мова пошукових запитів Google. Програми машинного перекладу: історія та сучасний етап. Сучасні інформаційні технології: системи машинного перекладу, електронні словники різних видів, енциклопедії, довідники, Інтернет-ресурси та інші джерела додаткової інформації. Специфіка застосування нових інформаційних технологій у прикладній лінгвістиці. Програмне забезпечення категорії Translation Memory та набір програм для ефективного здійснення перекладу. Корпуси текстів. Базисні засади створення корпусів текстів. Комп'ютерна лексикографія. Основи укладання електронних словників. Автоматична обробка текстів природною мовою.

## **РЕКОМЕНДОВНА ЛІТЕРАТУРА**

### **Основна**

1. Баймуратова У.С. Электронный инструментарий переводчика: учебное пособие / У.С. Баймуратова. – Оренбург : ОГУ, 2013. – 120 с.
2. Иванова А.О. Современные информационные технологии и перевод / Иванова А.О. // Университетское переводоведение : мат-лы VI Межд. науч. конф. по переводоведению «Федоровские чтения» 21-23 окт. 2004 г. – СПб. : Филол. ф-т СПбГУ, 2005. – Вып.6. – С. 130-144.
3. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування : [посібник] / Зарицький М. С. – К. : Парламентське видавництво, 2004. – 120 с.



4. Клименко Н. Ф. Від універсальної бази лінгвістичних знань до комп'ютерного укладання словників / Клименко Н.Ф., Русанівський В. М. // Мовознавство, 1996. – № 4–5. – С. 45-49.

5. Пещак М. М. Нариси з комп'ютерної лінгвістики / Пещак М. М. – Ужгород, 1999. – 98 с.

6. Карпіловська Є. А. Вступ до комп'ютерної лінгвістики / Карпіловська Є. А. – Дніпропетровськ, 2003. – 165 с.

7. Перебийніс В. І. Традиційна та комп'ютерна лексикографія / Перебийніс В. І., Сорокін В. – К., 2009. – 139 с.

8. Семенов А.Л. Современные информационные технологии и перевод : учеб. пособие для студ. перевод. фак. высш. учеб. заведений / Семенов А.Л.. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 224 с.

9. Птущенко Е.Б. Перспективные информационные технологии как инструмент познания в лингвистике / Птущенко Е.Б. // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение. 2017. №2 (197).

Допоміжна

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 564 с.

2. Сапогова Л.И. Переводческое преобразование текста : учеб. пособие / Л.И. Сапогова. – М.: Флинта : Наука, 2009. – 320 с.

3. Сидорович Т.С. О профессиональной компетентности и компетенции / Сидорович Т.С. // Гермес: науч.-худ. сб. : редкол. А.Н.Злобин и др.; сост. А.Н. Злобин. – Саранск : Афанасьев В.С., 2010. – Вып. 2. – С. 80-84.

4. Цемахман А.С. Учебный курс «Информационные технологии в переводе» / Цемахман А.С. // Мир перевода. – №1 (15) январь-июнь 2006. – С. 19-20.

5. Routledge Encyclopedia of Translation Studies / [ed. Mona Baker, Kirsten Malmkjær]. – [2nd ed.]. – London ; New York : Routledge : Taylor and Francis Group, 2001. – 654 p.

Інформаційні ресурси

15. <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivnye-informatsionnye-tehnologii-kak-instrument-roznaniya-v-lingvistike>

16. Електронна презентація програми «Translation Quality Measurement». Режим доступу : [http://en.wikipedia.org/wiki/History\\_of\\_machine\\_translation](http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_machine_translation)

17. Електронна презентація програми «TQ-Metric». – Режим доступу : <http://corpusik.livejournal.com/tag/параллельный%20корпус>

18. [www.lang.mrsu.ru](http://www.lang.mrsu.ru)

19. [translation-blog.ru](http://translation-blog.ru)

20. [http://en.wikipedia.org/wiki/History\\_of\\_machine\\_translation](http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_machine_translation)

21. AcronymFinder - словник аббревіатур англійською, французькою, німецькою мовою.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Засоби діагностики успішності навчання – контрольна робота, яка містить теоретичні запитання та практичне завдання з використання програмного забезпечення для вирішення лінгвістичних завдань.

## ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

2 курс (бакалавр)

Предметом вивчення навчальної дисципліни постають теоретичні, практичні, методологічні аспекти сучасного перекладознавства.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Теорія та практика перекладу» вивчається у тісному зв'язку з курсами: «Загальне мовознавство», «Основи теорії мовної комунікації», «Порівняльна стилістика англійської й української мов», «Порівняльна лексикологія англійської й української мов», «Порівняльна граматики англійської й української мов», а також спирається на знання, здобуті при засвоєнні цих дисциплін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні та методологічні аспекти перекладу.
2. Історія перекладу.
3. Теоретичні та практичні проблеми процесу перекладу.
4. Міждисциплінарні аспекти теорії та практики перекладу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія та практика перекладу» постає ознайомлення з понятійним апаратом теорії перекладу, проблемами та науковими концепціями, що панують у сучасному перекладознавстві, а також практичними засадами вирішення труднощів перекладу художніх і нехудожніх типів текстів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія та практика перекладу» постають:

- розвиток у студентів самостійного критичного мислення через набуття вмінь відтворення мовних одиниць і явищ лексикологічного, граматичного й стилістичного аспектів англійської й української мов;
- аналіз перекладацьких проблеми на тлі загальних мовознавчих концепцій;
- опанування студентами вміння застосовувати положення та поняття теорії перекладу на мовному та мовленнєвому матеріалі.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин, 8 кредитів ЕКТС.

### **Компетентності здобувачів**

#### **Загальні компетентності**

#### **Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):**

- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне спілкування іноземною мовою.
- Навички використання новітніх інформаційних технологій.
- Уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

#### **Міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):**

- Здатність до критики та самокритики.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

- Етичні зобов'язання.
- Володіння державною мовою.

#### **Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):**

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Розуміння культури та звичаїв англійських країн.
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Ініціативність та креативність.

#### **Фахові компетентності**

#### **Загальні метакомпетентності:**

- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовами.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Уміння висловлювати власну точку зору із запропонованих питань.

#### **Фахові метакомпетентності:**

- Здатність визначати міжкультурні аспекти сучасного перекладознавства.
- Здатність з'ясувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження дискурсології в аспекті перекладознавства.
- Здатність з'ясувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження міжкультурної комунікації в аспекті перекладознавства.
- Здатність з'ясувати об'єкт, предмет, основні цілі, методи дослідження концептології в аспекті перекладознавства.
- Вміння аналізувати наукові доробки світових перекладознавчих шкіл.
- Вміння аналізувати наукові доробки українських перекладознавчих шкіл сьогодення.
- Здатність до аналітичної роботи з теоретичною, методичною і довідковою літературою та словниками різних типів.
- Володіння базовою частиною професійної перекладацької компетенції.

#### **Очікувані результати навчання**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні теоретичні та методологічні положення сучасної теорії перекладу, наукові здобутки українських та зарубіжних перекладацьких шкіл; норми і правила здійснення різних видів перекладу; професійні компетенції перекладача;

вміти: володіти базовою частиною професійної перекладацької компетенції; застосовувати положення та поняття теорії перекладу на мовному та мовленнєвому матеріалі; працювати із загальними і спеціальними джерелами інформації, зокрема різними типами словників, довідників; використовувати різні способи відтворення лексикологічних та граматичних труднощів англійської мови українською та навпаки; послідовно та змістовно викладати теоретичний матеріал у відповідній мовній формі академічним стилем.

#### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1.** Теоретичні та методологічні аспекти перекладу.

Теорія перекладу: об'єкт, предмет, методи. Мета та завдання теорії перекладу. Еквівалентність та адекватність перекладу. Проблема перекладності в сучасній теорії та практиці перекладу. Нормативні проблеми перекладу. Герменевтичні проблеми перекладу. Прагматичний аспект перекладу. Одиниця перекладу. Оцінка якості перекладу. Теоретичні моделі перекладу.

**Змістовий модуль 2.** Історія перекладу.

Початки та етапи розвитку перекладу в світі. Переклад у стародавньому світі, в епоху Відродження. Переклад доби романтизму та постромантизму. Переклад в епоху модернізму. Особливості розвитку перекладу в ХХ-ХХІ ст. Національні школи перекладу. Переклад в Україні. Перекладацька спадщина: І. Франка, Л. Українки, П. Куліша, М. Старицького, П. Грабовського та ін. Майстри українського перекладу ХХ-ХХІ ст. Зарубіжні наукові перекладознавчі школи.

**Змістовий модуль 3.** Теоретичні та практичні проблеми процесу перекладу.

Перекладацькі стратегії й тактики. Способи і прийоми перекладу. Лексико-граматичні аспекти перекладу. Схеми аналізу тексту. Доперекладознавчий аналіз ВТ і ПТ.

Перекладознавчий аналіз ВТ і ПТ. Перекладацький аналіз тексту оригіналу. Жанрово-стилістична домінанта / текст-типологічна домінанта.

**Змістовий модуль 4.** Міждисциплінарні аспекти теорії та практики перекладу.

Перекладознавство та міжкультурна комунікація. Мовні та позамовні чинники, що впливають на якість перекладу. Когнітивістика та когнітивні процеси під час перекладу. Дискурс. Перекладацький процес і результат. Критика перекладу. Професійні компетенції перекладача.

### Рекомендована література

#### Основна література

18. Гарбовский Н. К. Теория перевода : учебник / Н. К. Гарбовский. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2004. – 544 с.
19. Демецька В. В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми / Демецька В. В. – Херсон : МЧП «Норд», 2006. – 378 с.
20. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 564 с.
21. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : [учебник для ин-тов и фак. иностр. яз.] / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
22. Корунець І.В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 448 с.
23. Мірам Г.Е. та ін. Основи перекладу: Курс лекцій. Навчальний посібник. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 240 с.
24. Мірам Г. Алгоритми перекладу: Вступ. курс з формалізації перекладу (англ. мовою) / За ред. М. Даймонда. – К.: Твім інтер, 1998. – 176 с.
25. Новикова М.А. Прекрасен наш союз. Литература – переводчик – жизнь: Лит.- крит. очерки. – К.: Рад. письменник, 1986. – 224 с.
26. Routledge Encyclopedia of Translation Studies / [ed. Mona Baker, Kirsten Malmkjær]. – [2nd ed.]. – London ; New York : Routledge : Taylor and Francis Group, 2001. – 654 p.
27. Bassnett S. Translation Studies / Susan Bassnett. – [3-rd ed.]. – London ; New York : Routledge : Taylor and Francis Group, 2005. – 176 p.

#### Допоміжна

15. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 224 с.
16. Зорівчак Р. П. Український художній переклад у національних вимірах / Р. П. Зорівчак // Збірник «Р. М. Рільке і Україна» : наукові студії та переклад з Р. М. Рільке. – Івано-Франківськ. : КОЛО, 2004. – Вип. 2. – С. 132–160.
17. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі пер. з англ., ірланд. та амер. поезії) / Л. В. Коломієць. – К. : Київський університет, 2004. – 522 с.
18. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посібник / В. Коптілов. – К. : Юніверс, 2002. – 215 с.
19. Короткова Л.В. Практичні основи перекладу English - Ukrainian: Навчальний посібник. – Херсон: Олді-плюс, 2003. – 102 с.
20. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посібник / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 512 с.
21. Чередниченко О.І. Григорій Кочур і франкомовна поезія // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. „Григорій Кочур і український переклад” ( Київ; Ірпінь, 27 – 29 жовт. 2003 р.) / Редкол.: О.Чередниченко (голова) та ін. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун». – 2004. - С.141–147.
22. Чередниченко О. І. Про мову і переклад / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.infolex.ru/Stepanov.html>
2. <http://studystuff.ru/articles/istoriya-perevoda.html>
5. [http://moiperevod.ru/info/articles/liter\\_west\\_history.php](http://moiperevod.ru/info/articles/liter_west_history.php)
4. [http://classes.ru/grammar/113.komissarov\\_obshaya\\_teoriya\\_perevoda/html/unnamed.html](http://classes.ru/grammar/113.komissarov_obshaya_teoriya_perevoda/html/unnamed.html)

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік; екзамен.

Засоби діагностики успішності навчання – контрольна робота з теоретичними питаннями та практичним завданням з перекладу / перекладознавчого аналізу.

## **КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ**

### **2 курс (бакалавр)**

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Комп’ютерна лексикографія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців ступеня вищої освіти “бакалавр”, напряму 035.10 Філологія (прикладна лінгвістика).

Курс “Комп’ютерна лексикографія” розрахований на студентів ступеня вищої освіти «бакалавр» денної форми навчання факультету іноземної філології і пропонує теоретичні та практичні засади з вивчення комп’ютерної лексикографії, що є необхідною складовою формування професійної компетенції майбутніх лінгвістів та перекладачів з іноземної мови українською.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є – теоретичні засади та практичне втілення здобутків лексикології як галузі мовознавства та комп’ютерної лексикографії, що є дисципліною, що межує з мовознавством та програмним забезпеченням, комп’ютерними технологіями та інноваціями. Розвиток у студентів самостійного критичного мислення через набуття вмінь аналізу мовних одиниць і явищ лексикологічного аспектів англійської й української мов, опанування студентами вмінням застосовувати положення та поняття теорії лексикографії на мовному матеріалі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Комп’ютерна лексикографія” студент повинен: знати наукову термінологію в галузі лексикографії та лексикології; основні напрямки наукових досліджень в галузі прикладної лексикології; основи загальної та комп’ютерної лексикографії, сучасні електронні ресурси для здійснення своєї професійної діяльності, сучасні інформаційні технології для доступу до лексикографічних джерел при вирішенні лінгвістичних задач.

Міждисциплінарні зв’язки: комп’ютерна лексикографія тісно взаємодіє з мовознавством, лексикологією, програмуванням, математикою. Комп’ютерна лексикологія базується на знаннях як з лінгвістичних та прикладних дисциплін, та і нелінгвістичного плану і є узагальнювальною дисципліною, що підвищує як лінгвістично-професійний, так і інтелектуальний рівень майбутнього фахівця.

Мета та завдання навчальної дисципліни

формування системи знань про нове наукове направлення –комп’ютерна лексикографія, яке вивчає взаємозв’язок загальної лексикографії з комп’ютерними технологіями, а також формування вмінь та навичок необхідних для ефективного використання засобів сучасних інформаційних технологій у своїй майбутній професійній діяльності.

Мета курсу:

Курс передбачає розширення загально-лінгвістичної підготовки студента, ознайомлення з основними напрямками, ідеями і проблемами сучасного мовознавства, і особливо, застосування лінгвістичних знань на практиці, забезпечити здатність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності на основі інформаційної та бібліографічної культури із

застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій і з урахуванням основних вимог інформаційної безпеки.

Завдання курсу:

- теоретичні: розширення загально-лінгвістичної підготовки студента, а також поглиблене вивчення проблем, які були висвітлені в попередніх курсах, ознайомлення з основними напрямками, ідеями і проблемами сучасного мовознавства, і, особливо, застосування лінгвістичних знань на практиці;
- пояснити загальні принципи створення словника із застосуванням комп'ютерних технологій;
- ознайомити з структурою словника та словарної статті;
- практичні:
  - володіти методами збору і документації лінгвістичних даних;
  - створювати словникову статтю;
  - знаходити лексикографічні джерела, які застосовуються в професійній діяльності для вирішення лінгвістичних задач.

Компетентності здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр з навчальної дисципліни «Комп'ютерна лексикографія»

#### **Загальні компетентності**

#### **Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):**

Здатність до аналізу та синтезу.

Здатність до організації та планування.

Базові загальні знання.

Засвоєння основ базових знань з професії.

Усне і письмове спілкування іноземною мовою.

Експериментальні комп'ютерні навички.

Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).

Розв'язання проблем.

Прийняття рішень.

#### **Міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):**

Здатність до критики та самокритики.

Взаємодія (робота в команді).

Міжособистісні навички та вміння.

Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.

Етичні зобов'язання.

Здатність спілкування державною мовою.

#### **Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):**

Здатність застосовувати знання на практиці.

Дослідницькі навички та вміння.

Здатність до навчання.

Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.

Здатність породжувати нові ідеї (креативність).

Здатність працювати самостійно.

Планування і управління проектами.

Ініціативність та дух підприємства.

Турбота про якість.

Бажання досягти успіху.

### **Фахові філологічні метакомпетентності**

Знати теоретичний та практичний матеріал з дисципліни; лінгвокраїнознавчі особливості англійської мови; та лінгвокультурні особливості життя людей в англійськомовних країнах

Здатність адекватно поводитися у комунікативних ситуаціях, демонструючи мовленнєву поведінку, характерну для носіїв мови із дотриманням особливостей вимови та інтонації, властивих мовленню носіїв англійської мови.

Здатність працювати з списками слів. Вміти задавати необхідні параметри при роботі з словниками.

Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.

Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.

Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з практичної фонетики для вирішення практичних завдань в галузі англійської мови.

#### **Перелік знань та умінь студентів.**

студенти повинні знати: методи й понятійний (термінологічний) апарат комп'ютерної лексикографії; історію створення лексикографічних джерел; комп'ютерний інструментарій сучасної лексикографії; основні типи існуючих словників;

студенти повинні вміти: укладати словарні статті; працювати із сучасними мультимедійними словниками; використовувати лексичні бази даних в лінгвістичних дослідженнях та з метою навчання і вивчення іноземної мови;

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовний модуль 1.** Вступ у комп'ютерну лексикографію. Створення електронних словників.

**ТЕМА 1.** Виникнення й розвиток комп'ютерної лексикографії

Поняття «комп'ютерна лексикографія». Напрями та принципи комп'ютерної лексикографії. Етапи розвитку комп'ютерної лексикографії. Комп'ютерна копія словника та електронний словник. Етапи лексикографічної діяльності під час створення комп'ютерних словників.

**ТЕМА 2.** Нелінгвістичні словники

Енциклопедичні комп'ютерні словники. Термінологічні комп'ютерні словники. Історія розвитку енциклопедичного дела. Типи енциклопедичних словників. Макро- і мікроструктура енциклопедії. Вільні енциклопедії.

**ТЕМА 3.** Навчальні словники

Особливості навчальних словників. Лексикографічне забезпечення навчального процесу викладання іноземної мови. Тлумачні навчальні словники. Перекладні навчальні словники. Система навчальних словників "Глоса". Конвертування паперового словника в комп'ютерний формат. Принципи програмного забезпечення комплексу навчальних словників "Глоса".

**ТЕМА 4.** Типологія комп'ютерних словників

Комп'ютерна копія і комп'ютерна версія паперового словника. Укладання комп'ютерної версії паперового словника. Автоматичні словники: а) для визначення мови, якою написано текст, б) для машинного перекладу, в) для інформаційного пошуку, г) для комп'ютерного розуміння смислу тексту. Перспективи розвитку комп'ютерної лексикографії.

### **Рекомендована література**

#### **Базова**

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. – М.: Высш.шк., 1986.
2. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. - Вінниця: НОВА КНИГА, 2003.

3. Гвишиани Н.Б. Практикум по корпусной лингвистике: Учеб. пособие по английскому языку. – М.: Издательство Высшая школа, 2008.
4. Захаров В.П. Корпусная лингвистика. Учебно-метод. пособие. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2006.
5. Захаров В.П. Информационно-поисковые системы: Учебно-метод. пособие. — СПб.: Издательство СПбГУ, 2005.
6. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. — Вінниця: Нова кн., 2001.
7. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. - Вінниця. «Нова Книга», 2003.
8. Жуковська В.В. Вступ до корпусної лінгвістики. Навчальний посібник. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013.

### Допоміжна

1. Актуальные проблемы современной лингвистики. Антология: Учеб. пособие. – М.: Издательство Флинта-Наука, 2009.
2. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Издательство Едиториал УРСС, 2005.
3. Доклады научной конференции «Корпусная лингвистика и лингвистические базы данных» / Под ред. А.С. Герда. СПб., 2002.
4. Збов А.В. Информационные технологии в лингвистике: Учеб. пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2004.
5. Информационные системы (документальный поиск): Учебное пособие. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2002.
6. Baker P., Hardie A., McEnery T. A Glossary of Corpus Linguistics. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006.
7. Biber D., Conrad S., Reppen R. Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use. – Cambridge University Press, 1998. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL:<http://books.google.com/books?id=2h5F7TXa6psC>
8. Bookmarks for corpus-based linguistics. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL:<http://www.devoted.to/corpora>
9. Burnard L. The Text Encoding Initiative: an Overview. // Spoken English on Computer / Leech G., Myers G., Thomas J. (eds.) New York, 1995.
10. Corpora in cognitive linguistics : corpus-based approaches to syntax and lexis / Ed. by S.Th. Gries, A. Stefanowitsch. – Berlin et al: Mouton de Gruyter, 2006.
11. Corpus Linguistics Beyond the Word: Corpus Research from Phrase to Discourse / Ed. by E. Fitzpartick. – Amsterdam, New York: Rodopi, 2007.
12. Corpus Linguistics: An International Handbook / Ed. by A. Lüdeling, M. Kytö. – Vols. 1-2. – Berlin et al: Walter de Gruyter, 2008.
13. Developing linguistic corpora: a guide to good practice / Ed. by M. Wynne. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/index.htm>
14. Kennedy G. An Introduction to Corpus Linguistics. – London: Longman, 1998.
15. Leech G. Corpus Annotation Schemes // Literary and Linguistics Computing. 2003. Vol. 8. N. 4. P.275–281
16. McEnery T., Wilson A. Corpus Linguistics. – Edinburgh University Press, 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: [http://books.google.com/books?id=nwmgdvN\\_aka](http://books.google.com/books?id=nwmgdvN_aka)



17. Sharoff S. Towards Basic Categories for Describing Properties of Texts in a Corpus. In Proc. of Language Resources and Evaluation Conference (LREC04). May, 2004, Lisbon, Portugal // <http://www.comp.leeds.ac.uk/ssharoff/texts/lrec-04.pdf>.

18. Sinclair J.M. Corpus, Concordance, Collocation. – Oxford: Oxford University Press, 1991.

**Посилання на інформаційні ресурси:**

1. Британський Національний корпус: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>

2. Корпус сучасної американської англійської мови: <http://www.americancorpus.org/>

3. Програма фундаментальних досліджень Президиума РАН «Корпусная лингвистика» <http://www.corplingran.ru/links.html>

4. XML Corpus Encoding Standard Document <http://www.xces.org/>

5. Professor Tony McEnery (Lancaster University) delivers the annual John Sinclair Lecture at the University of Birmingham's English department on Thursday 9 May 2013. "Primed for Violence? A corpus analysis of jihadist discourse". <https://www.youtube.com/watch?v=dj5SXGgT11U>

6. Виктор Бочаров «Корпусная лингвистика» - лекция: <https://vimeo.com/27140749>

7. <http://linguistlist.org/sp/GetWRListings.cfm?WRAbbrev=Software#wr97> - програмний каталог.

8. <http://linguistlist.org/sp/get-software.cfm?submissionid=12195716> – PRESEMT програма (безкоштовна) для перекладачів.

9. <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/> - програма-аналізатор фонетичної складової мовлення.

10. <http://www.speech.kth.se/snack/> - аналізатор звукових волн.

11. <http://wordnet.princeton.edu/> - лексична база знань англійської мови.

12. <http://www.lx.ugent.be/toolbox/> - зовнішній каталог програм для лінгвістичних досліджень.

13. [http://www.bmanuel.org/clr2\\_tt.html](http://www.bmanuel.org/clr2_tt.html) - каталог посилань з корпусної лінгвістики.

14. <http://www.langsoft.ch/> - програмне забезпечення для обробки й розбору природних мов, перевірка орфографії, машинний переклад, тезауруси, атрибуції тексту для англійської, німецької, французької, італійської мов.

15. <http://similis.org/linguaetmachina.www/index.php> - similis повнофункціональний інструмент машинного перекладу для менеджерів проєктів і перекладачів. Similis аналізує попередні переклади, генерує пам'ять перекладів (ТМ) і застосовує його до всіх нових проєктів.

16. <http://ironcreek.net/phpsyntaxtree/> - веб-додаток (безкоштовний), який конвертує речення в синтаксичне дерево.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

4. Засоби діагностики успішності навчання – усне опитування, виконання тестових завдань, проєкти, проєктна робота з електронними словниками.

## **ПРАКТИКА УСНОГО ТА ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ**

2 курс (бакалавр)

Предметом вивчення навчальної дисципліни постають практичні аспекти перекладу як професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Практика усного та письмового перекладу» вивчається у тісному зв'язку з курсами: «Порівняльна стилістика англійської й української мов», «Порівняльна лексикологія англійської й української мов», «Порівняльна граматики англійської й української мов», «Термінологія», «Базисні засади перекладу», «Вступ до перекладознавства», «Науково-технічний переклад» «Галузевий переклад», «Основи

перекладацького скоропису» а також спирається на знання, здобуті при засвоєнні цих дисциплін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Тема 1. Усний послідовний по фразовий переклад, переклад «з листа», двосторонній переклад.

Тема 2. Письмовий переклад.

Тема 3. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ.

Тема 4. Мнемотичні тренування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Практика усного та письмового перекладу» є формування у студентів системи навичок та вмінь, необхідних для успішного оволодіння послідовним перекладом, усним двостороннім перекладом, перекладом-реферуванням, перекладом «з листа», резюмуванням сприйнятої інформації, письмовим перекладом та навичками синхронного перекладу. Викладання практики усного та письмового перекладу має на меті надати студентам основні положення щодо техніки передачі повідомлення з однієї мови на іншу (англійська/українська, російська). Фахівець-перекладач повинен не тільки вільно володіти вихідною мовою та мовою перекладу, але вміти швидко реагувати добираючи еквіваленти, що складатимуть адекватне передавання вихідного повідомлення, образно та асоціативно мислити, мати бездоганну пам'ять.

Завдання навчальної дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Практика усного та письмового перекладу» є формування та розвиток у студентів вмінь та навичок, що допоможуть долати труднощі, що виникають у процесі усного та письмового перекладу (стилістичні особливості вихідного повідомлення, шумові перешкоди, темп потоку мовлення, різке переключення на іншу тематику, труднощі у передаванні змісту, конотації, стилістика, жанрові особливості й т.ін.). Для досягнення студентами необхідних вмінь і навичок курс передбачає низку вправ, що допоможуть долати названі труднощі: мнемотичні вправи або вправи на засвоєння прецедентної лексики (на запам'ятовування числівників, власних імен, назв, географічних об'єктів); вправи для тренування вимови (англійською та українською/російською); вправи "snow ball" repetition (що сприяють утриманню в пам'яті кілька лінійних висловлювань); вправи на резюмування прослуханої інформації; виконання послідовного пофразового перекладу; здійснення двостороннього перекладу інтерв'ю; здійснення перекладу-реферування; виконання перекладу «з листа»; здійснення письмового перекладу (у тому числі й художнього); здійснення синхронного перекладу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен мати наступні компетенції та очікувані результати навчання:

#### **Загальні компетентності**

1. Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):
 

Вільне володіння державною мовою в усній та письмовій формі

  - Здатність до аналізу та синтезу.
  - Здатність до організації та планування.
  - Базові загальні знання.
  - Засвоєння основ базових знань з професії.
  - Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
  - Елементарні комп'ютерні навички.
  - Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
  - Розв'язання проблем.
  - Прийняття рішень.
2. Міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):
  - Здатність до критики та самокритики.

- Взаємодія (робота в команді).
  - Міжособистісні навички та вміння.
  - Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
  - Етичні зобов'язання.
  - Здатність спілкування державною мовою.
3. Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):
- Здатність застосовувати знання на практиці.
  - Дослідницькі навички та уміння.
  - Здатність до навчання.
  - Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
  - Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
  - Розуміння культури та звичаїв Великої Британії та Америки.
  - Здатність працювати самостійно.
  - Планування і управління проектами.
  - Ініціативність та дух підприємства.
  - Турбота про якість.
  - Бажання досягти успіху.

#### **Фахові компетентності**

- Володіти основними положеннями щодо техніки передачі повідомлення з однієї мови на іншу (англійська – українська);
- Володіти механізмами оформлення вихідного повідомлення мовою перекладу;
- Засвоїти схему та техніку здійснення усних видів перекладу (синхронний, послідовний, двосторонній, «з листа») та інших видів мовного посередництва (реферування, резюмування вихідного повідомлення мовою перекладу);
- запам'ятовувати озвучені числівники, власні імена, географічні назви, назви організацій та установ, тощо;
- утримувати в пам'яті кількочисельні висловлювання;
- вміти концентрувати увагу не зважаючи на різноманітні перешкоди;
- якісно здійснювати синхронний, послідовний пофразовий, двосторонній та переклад «з листа»;
- вміти якісно резюмувати прослухану інформацію;
- виконувати переклад-реферування;
- здійснювати письмовий переклад текстів різної тематики (у тому числі й художніх).
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

Програма навчальної дисципліни

**Змістовий модуль 1.** Види усного перекладу. Підготовчі вправи для здійснення послідовного пофразового перекладу, двостороннього перекладу інтерв'ю, перекладу «з листа». Письмовий переклад. Підготовчі вправи для здійснення письмового перекладу. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ. Вправи для тренування пам'яті та швидке реагування перекладача.

Тема 1. Усний послідовний пофразовий переклад, переклад «з листа», двосторонній переклад.

Тема 2. Письмовий переклад.

Тема 3. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ.

Тема 4. Мнемотичні тренування.

**Змістовий модуль 2.** Види усного перекладу. Підготовчі вправи для здійснення послідовного пофразового перекладу, двостороннього перекладу інтерв'ю, перекладу «з листа». Письмовий переклад. Підготовчі вправи для здійснення письмового перекладу. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ. Вправи для тренування пам'яті та швидке реагування перекладача.

Тема 1. Усний послідовний по фразовий переклад, переклад «з листа», двосторонній переклад.

Тема 2. Письмовий переклад.

Тема 3. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ.

Тема 4. Мнемотичні тренування.

**Змістовий модуль 3.** Види усного перекладу. Підготовчі вправи для здійснення послідовного пофразового перекладу, двостороннього перекладу інтерв'ю, перекладу «з листа». Письмовий переклад. Підготовчі вправи для здійснення письмового перекладу. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ. Вправи для тренування пам'яті та швидке реагування перекладача.

Тема 1. Усний послідовний по фразовий переклад, переклад «з листа», двосторонній переклад.

Тема 2. Письмовий переклад.

Тема 3. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ.

Тема 4. Мнемотичні тренування.

**Змістовий модуль 4.** Види усного перекладу. Підготовчі вправи для здійснення послідовного пофразового перекладу, двостороннього перекладу інтерв'ю, перекладу «з листа». Письмовий переклад. Підготовчі вправи для здійснення письмового перекладу. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ. Вправи для тренування пам'яті та швидке реагування перекладача.

Тема 1. Усний послідовний по фразовий переклад, переклад «з листа», двосторонній переклад.

Тема 2. Письмовий переклад.

Тема 3. Реферування та резюмування повідомлення з ВМ на ПМ.

Тема 4. Мнемотичні тренування.

### Рекомендована література

#### Основна література

1. Карабан В.І., Борисова О.В., Колодій Б.М., Кузьміна К.А. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську) / Навчальний посібник. – Вінниця, Нова книга, 2003. – 208 с.

2. Максимов С.Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія та практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів: Навчальний посібник. Видання друге, виправлене та доповнене. – К.: Ленвіт, 2007. – 416 с.

3. Миньяр-Белоручев Р.К. Последовательный перевод. Воениздат, 1999. – 288 с.

4. Нестеренко Н.М. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 240 с.

5. Ольховська А.С. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Переклад» (англійська мова) – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 156 с.

6. Ребрій О.В. Основи перекладацького скоропису. Навчальний посібник./ За ред. Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 152 с.

7. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Ганічева Т.В., Ліпко І.П. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Міжнародні конвенції у галузі прав людини. / За редакцією Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 272 с.

8. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Омелянчук О.О. Переклад англомовної технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування. Виробництво та обробка металу. / За редакцією Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 296 с.

#### Додаткова література

9. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2003 – 448 с.

10. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода [Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича] / Я.И. Рецкер. – М. : «Р. Валент», 2006. – 240 с.

11. Інформаційні ресурси

12. VOA (voice of America) Special English – режим доступу: <http://learningenglish.voanews.com/>

13. Ted Talks. Ideas worth spreading. – режим доступу: <https://www.ted.com/>

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік; екзамен.

Засоби діагностики успішності навчання – контрольні завдання з практичних аспектів перекладу.

### МЕТАМОВНА КОМУНІКАЦІЯ В ПЕРЕКЛАДІ

#### 1 курс (магістр)

Програма вивчення навчальної дисципліни “Метамовна комунікація в перекладі” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня Магістр, спеціальності 035.041 Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська).

Мета теоретичного курсу «Метамовна комунікація у перекладі» визначається тим, щоб ознайомити студентів з теоретичними, методологічними й практичними засадами академічного письма, академічної культури, академічної доброчесності.

Основними завданнями вивчення дисципліни полягають в тому, щоб «сформувати у студентів усвідомлення, що академічна доброчесність – це не абстрактне поняття, що не має жодного відношення до реалій їхнього життя; що оволодіння навичками усного і писемного наукового мовлення, отримання вмінь для написання текстів, публічної У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен презентації своїх думок є запорукою успішної кар’єри у будь-якій обраній майбутнім випускником сфері. Також, формування академічної культури у студентів почасти бачиться всього лиш як складова формування академічної культури у вищій школі, де усі учасники академічного процесу «адміністрація – викладач – студент» є пов’язаними між собою низкою взаємних зобов’язань, прав і обов’язків» [Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. – К., 2016. – 61 с].

Міждисциплінарні зв’язки курсу: «Основи наукових досліджень», «Сучасна українська мова», «Етика ділового спілкування», «Academic English» тощо.

### **Загальні компетентності**

#### **1 Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності):**

- Здатність до аналізу та синтезу.
- Здатність до організації та планування.
- Базові загальні знання.
- Засвоєння основ базових знань з професії.
- Усне і письмове спілкування іноземною мовою.
- Елементарні комп'ютерні навички.
- Навички управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- Розв'язання проблем.
- Прийняття рішень.

#### **2 Міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця):**

- Здатність до критики та самокритики.
- Взаємодія (робота в команді).
- Міжособистісні навички та вміння.
- Позитивне ставлення до несхожості та інших культур.
- Етичні зобов'язання.

#### **3 Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення повних систем):**

- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Дослідницькі навички та уміння.
- Здатність до навчання.
- Здатність пристосовуватись до нових ситуацій.
- Здатність породжувати нові ідеї (креативність).
- Здатність працювати самостійно.
- Планування і управління проектами.
- Турбота про якість.
- Бажання досягти успіху.

### **Фахові компетентності**

#### **Загальні метакомпетентності:**

- Уміння працювати в команді.
- Здатність до створення нових ідей (креативність).
- Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до самоосвіти.
- Здатність до спілкування в усній та письмовій формі рідною та іноземною мовою.
- Здатність працювати самостійно.
- Здатність діяти відповідно до етичних норм.
- Здатність знаходити, обробляти, аналізувати і використовувати інформацію з різних джерел.
- Знання і розуміння фахової галузі та професії.
- Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.
- Націленість на досягнення якості.

#### **Фахові метакомпетентності:**

- Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнень та освітніх потреб особистості.

- Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- Здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації та рівня розвитку особистості.
- Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.
- Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- Здатність створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самого себе.
- Здатність використовувати основи теорії та методології освіти в професійній діяльності.
- Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями.
- Здатність розуміти засадничі поняття академічної культури.
- Здатність володіти академічною свободою та наслідувати правилам академічної доброчесності.
- Здатність дотримуватися етичних і правових норм у метамовній комунікації.
- Здатність володіти метамовою під час написання дослідницької роботи.
- Здатність коректного використання цитування та покликання.
- Здатність працювати з бібліографічним каталогом, онлайн-каталогом, базами даних.
- Здатність формувати бібліографію за бібліографічними стандартами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 34 години практичних занять та 3 кредити ECTS.

### **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1.** Ознайомлення з «Кодексом академічної доброчесності». Нормативні правові акти та закони, що лягли в основу кодексу. Ознайомлення з положеннями з законів «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права». «Декларація про академічну доброчесність». Академічна нечесність. Вітчизняні та зарубіжні національні, міжнародні установи та асоціації. Плагіат /Plagiarism. Цитування. Збереження авторського написання цитати. Бібліографічне

**Змістовий модуль 2.** Науковий стиль української мови. Текст-типологічні та мовні засоби. Науковий стиль англійської мови. Текст-типологічні та мовні засоби. Наукова стаття, доповідь, резюме (текст-типологічні ознаки, стиль викладу, мовні засоби). Окреслити мету та завдання кожного з структурних елементів дослідницької роботи, з зазначенням усталених форм мовних конструкцій під час їх формулювання.

### **Рекомендована література**

#### **Базова**

1. Американська асоціація університетських професорів // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 257–258.
2. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – Введ. з 01.07.2016. – К.: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с.
3. Етичний кодекс ученого України [проект]. – К.: Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. – 16 с.
4. Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.
5. Бутенко Л.В. Мовлення ділових людей на нарадах, засіданнях, зборах: навч. посіб. для студ. нефілол. спец. / Л.В. Бутенко. – 2-е вид., доп. і випр. – Алчевськ: ДГМІ, 2003. – 253 с.

6. Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / С.І. Гальченко, О.З. Силка. – Черкаси: АММО, 2015. – 93 с.
7. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / Т.Б. Гриценко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.
8. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / за ред. Т.Б. Гриценко, С.П. Гриценко, Т.Д. Іщенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
9. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. – (Серія «Альма-матер»).
10. Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н.В. Стукало. – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. – 44 с.
11. Право інтелектуальної власності: акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
12. Семенов О.М. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О.М. Семенов, О.Л. Фаст. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – 220 с.
13. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 216 с. – (Серія «Альма-матер»).
14. Яхонтова Т.В. Основи англomовного наукового письма: навч. посіб. Для студентів, аспірантів і науковців / Т.В. Яхонтова. – 2-ге вид. – Львів: ПАІС, 2003. – 220 с.
15. Bailey S. Academic writing: a handbook for international students / S. Bailey. – 3rd ed. – London, New-York: Routledge, 2011. – 314 p.

#### ЛІТЕРАТУРА

16. Абрамов Е.Г. Подбор ключевых слов для научной статьи / Е.Г. Абрамов // Научная периодика: проблемы и решения. – М., 2011. – Т. 1, № 2. – С. 35–
17. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с.
18. Андрущенко В.П. Основні характеристики європейської університетської освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В.П. Андрущенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». – К., 2011. – Вип. 26. – С. 3–15.
19. Бойко Р.В. Без компіляцій і плагіату! / Р.В. Бойко, М.О. Фролов // Бюлетень ВАК України. – К., 2008. – № 12. – С. 11–13.
20. Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти / М. Бойченко // Філософська думка. – К., 2014. – № 5. – С. 110–122.
21. Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей / Н.М. Бойченко // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2014. – № 1 (1). – С. 37–43.
22. Гапон Н. Ставлення студентів до виявів академічної нечесності: кроскультурний аналіз / Н. Гапон, А. Худзіцка-Чупала, А. Лупіна-Вегенер // Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки». – Львів, 2013. – Вип. 16. – С. 241–248.
23. Гончаренко С. Етичний кодекс ученого / С. Гончаренко; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський національний педагогічний ун-т імені В.Г. Короленка // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. – Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. – Вип. 1. – С. 25–34.
24. Джонс Р.М. Академічна корупція в Україні // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 261–268.
25. Дикань С.А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання / С.А. Дикань // Безпека життєдіяльності: всеукр. наук.-попул. журн. – К., 2007. – № 5. – С. 16–20.



26. Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії / Т. Добко // Дух і літера. Спец. вип. Університетська автономія». – К., 2008. – № 19. – С. 93–102.

27. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки / У. Еко; пер. за ред. О. Глотова. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 224 с.

28. Євсєєва Г.П. Основні вимоги до якісного оформлення наукових публікацій / Г.П. Євсєєва, М.В. Савицький // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ, 2014. – № 8. – С. 54–62.

29. Женченко М.І. Оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках: вимоги стандартів та видавничі реалії (на прикладі наукових видань НАН України) / М.І. Женченко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – К.: Академперіодика, 2011. – Вип. 5. – С. 125–136.

30. Інграффіа Т. Інструкція з написання наукової статті / Т. Інграффіа, К.-Х. Швальбе // Морфологія. – Дніпропетровськ, 2013. – Т. VII, № 1. – С. 96–100.

31. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України / А. Ковальова // Спеціальні історичні

32. дисципліни: питання теорії та методики: зб. наук. пр. – К., 2013. – Ч. 21: Електронні інформаційні ресурси. – С. 61–71.

33. Лайберг М., Немоловська Т. Списування: український і американський

34. досвід // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 269–271.

35. Сангер Ф. Пишем на английском для международных конференций / Ф. Сангер, Ю. Зиятдинова // Высшее образование в России. – М., 2013. – № 12. – С. 95–99.

36. Томахів М.В. Англomовний науковий дискурс: сучасний стан та

37. перспективи подальших досліджень / М.В. Томахів // Одеський

38. лінгвістичний вісник. – Одеса, 2015. – № 5. – С. 154–157.

39. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти / Г.Ф. Хоружий. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 320 с.

40. Цокур О.С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США / О.С. Цокур // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 150. – С. 57–62.

#### **ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ**

41. Академічне письмо та бібліографія - Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: [bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1](http://bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1).

42. Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. – Назва з екрану. – Режим доступу: [mon.gov.ua/content/Новини/.../academichnadobrochesnist.pdf](http://mon.gov.ua/content/Новини/.../academichnadobrochesnist.pdf).

43. Етичний кодекс викладача та студента [Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу]. – Назва з екрану. – Режим доступу: [http://nung.edu.ua/files/attachment\\_news/etic\\_codex.pdf](http://nung.edu.ua/files/attachment_news/etic_codex.pdf).

44. Кодекс честі викладача державного вищого навчального закладу [Криворізький національний університет]. – Назва з екрану. – Режим доступу: [ktu.edu.ua/uploads/files/.../kodex\\_vykladacha.doc](http://ktu.edu.ua/uploads/files/.../kodex_vykladacha.doc).

45. Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. – Назва з екрану. – Режим доступу: [www.бібліотекар.укр/](http://www.бібліотекар.укр/).

46. Про Етичний кодекс ученого України. – Назва з екрану. – Режим доступу: [www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf](http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf).

47. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. – Назва з екрану. – Режим доступу:

<http://www.saiup.org.ua/> .

48. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. – Назва з екрану. – Режим доступу: [ela.kpi.ua/handle/123456789/16051](http://ela.kpi.ua/handle/123456789/16051).

49. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернетресурсів. – Назва з екрану. – Режим доступу:

<https://docs.google.com/document/d/1sUBDVqvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>

50. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. – Назва з екрану. – Режим доступу:

[www.library.ukma.edu.ua/.../Styli\\_oformlennya\\_bibliografichnykh](http://www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliografichnykh).

51. Українські наукові журнали: Головна. – Назва з екрану. – Режим доступу: [usj.org.ua/](http://usj.org.ua/).

52. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». – Назва з екрану. – Режим доступу:

[http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books\\_acgr.pdf](http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_acgr.pdf).

53. Cite This for Me. – Назва з екрану. – Режим доступу: <https://www.citethisforme.com/>.

54. Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. – Назва з екрану. – Режим доступу: [publicationethics.org/](http://publicationethics.org/).

55. Plagiarism.org - Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. – Назва з екрану. – Режим доступу: [www.plagiarism.org/](http://www.plagiarism.org/).

56. Publication Integrity and Ethics. – Назва з екрану. – Режим доступу: [www.integrity-ethics.com/](http://www.integrity-ethics.com/).

57. VAK.in.ua - Автоматичне оформлення джерел по ВАК України. – Назва з екрану. – Режим доступу: [vak.in.ua/](http://vak.in.ua/).

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання – усне опитування, виконання письмових завдань.